

Treball de fi de Grau

DOCUMENTAL

COMEDIANTS

MEMÒRIES D'UN

SOMNI

Josep López i Navarro

Modalitat: *Professionalitzador*

Grau en Periodisme

Tutora: Montse Casas Arcarons

Vic, maig de 2021

**“Fes de la teva vida un somni,
i del teu somni una realitat”**

Antoine de Saint-Exupéry

Comediants, memòries d'un somni

<https://www.youtube.com/watch?v=tyhU3bJ7eMo>

Agraïments

Després de mesos d'intens treball, aquest projecte és una realitat, i ho és gràcies al suport de moltes persones que m'han recolzat i ajudat en tot moment. Vull mostrar el més profund i sincer agraïment, primer, a la meva tutora, Montse Casas, per mostrar-se en tot moment atenta i involucrada en el projecte. Montse, gràcies per orientar-me, guiar-me i inspirar-me amb els teus savis consells i la teva experiència. I sobretot, gràcies per donar-me total llibertat, deixar-me explorar, deixar-me navegar per la creativitat.

També vull agrair el suport mostrat per part d'amics i familiars, en especial el dels meus pares, Carme i Josep Manel. Ells, en certa forma, també m'han orientat, inspirat, ajudat a créixer. Gràcies, gràcies per estar al meu costat en tot moment, donar-me savis consells i un cop de mà quan ho necessitava.

I per acabar, voldria fer un especial agraïment a la companyia Comediants, i en particular a la Paca Sola. Sense ella, aquest projecte no hagués estat una realitat. Vull agrair-li tot, des d'aquella resposta favorable del primer dia, fins les llargues xerrades que hem mantingut, parlant de la companyia, dels somnis, de la vida. Paca, gràcies. El treball va dedicat a tu, per tota una vida de somni.

Resum

"Comediants, memòries d'un somni" és un documental audiovisual on s'explica la història del grup teatral Comediants des de la perspectiva humana a partir del testimoni de tres pilars fonamentals per la companyia, els que han lluitat dia rere dia per mantenir viu un somni. Aquestes persones són Paca Sola, Jaume Bernadet i Jin Hua Kuan. En altres paraules, vol ser un homenatge als autèntics protagonistes de Comediants, aquells que han unit vida i teatre. A més, l'homenatge arriba en una data molt especial, i és que ens trobem a les portes del 50è aniversari de la companyia, un moment on, possiblement, es produiran canvis. Aquest documental pot ser un dels últims testimonis gràfics d'una companyia que ha fet gaudir a petits i grans arreu del món.

Paraules clau: Comediants, teatre, festes, tradicions, història de vida

Resumen

"Comediants, memòries d'un somni" es un documental audiovisual donde se explica la historia del grupo teatral Comediants desde la perspectiva humana a partir del testimonio de tres pilares fundamentales para la compañía, los que han luchado día a día para mantener vivo un sueño. Estas personas son Paca Sola, Jaume Bernadet y Jin Hua Kuan. En otras palabras, quiere ser un homenaje a los auténticos protagonistas de Comediants, aquellos que han unido vida y teatro. Además, el homenaje llega en una fecha muy especial, y es que estamos a las puertas del 50º aniversario de la compañía, un momento donde, posiblemente, se producirán cambios. Este documental puede ser uno de los últimos testimonios gráficos de una compañía que ha hecho disfrutar a pequeños y grandes en todo el mundo.

Palabras clave: Comediants, teatro, fiestas, tradiciones, historia de vida

Abstract

"Comediants, memòries d'un somni" is an audiovisual documentary that tells the story of the theater group Comediants from a human perspective based on the testimony of three fundamental pillars for the company, those who have fought day after day to keep alive a dream. These people are Paca Sola, Jaume Bernadet and Jin Hua Kuan. In other words, it wants to be a tribute to the real protagonists of Comediants, those who have united life and theater. In addition, the tribute comes at a very special time, and we are at the gates of the 50th anniversary of the company, a time when, possibly, changes will occur. This documentary can be one of the last graphic testimonials of a company that has made enjoy children and adults around the world.

Keywords: Comediants, theater, parties, traditions, life story

Índex

1. Introducció	9
1.1 Presentació del projecte	9
1.2 Objectius	11
1.2.1 Objectiu general	11
1.2.2 Objectius específics	11
1.3 Justificació personal, interès pel tema i projecte	13
2. Documentació	16
2.1 Anàlisi d'antecedents	16
2.2 Anàlisi de referents	20
2.3 Comentaris i conclusions	24
3. Ubicació del rodatge	25
3.1 Anàlisi històric	27
4. Conceptualització	28
4.1 Punt de partida	28
4.2 Brainstorming	29
4.3 Idees força, idees clau	30
4.4 Beneficis i aportacions del producte audiovisual	30
5. Formalització	32
5.1 Descripció de la proposta	32
5.2 Preproducció	35
5.3 Rodatge	36
5.4 El procés d'edició i disseny	38
5.5 Guió del documental	43
6. Difusió del documental	65
7. Pressupost	66

8. Cronograma del projecte	68
9. Conclusions	69
10. Bibliografia i webgrafia	71
11. Índex de figures	72
12. Annexes	74
12.1 Guió (orientatiu) de les entrevistes	74

1. INTRODUCCIÓ

1.1 Presentació del projecte

Catalunya és terra de teatre. Sempre ho ha estat, i prova d'això és la forta tradició amateur que hi ha per representar Els Pastorets per Nadal, o la Passió per Setmana Santa, per exemple. Ara bé, a nivell professional, si quelcom ha marcat el teatre català de les darreres cinc dècades ha estat el naixement de múltiples companyies que van sorgir durant els darrers anys de la dictadura de Franco i, sobretot, durant La Transició. Es volia lluitar culturalment, es volien recuperar arrels i, sobretot, acabar amb la repressió. I és que, com relata la catedràtica de Teatre i Arts Cinematogràfiques Maria M. Delgado (2017), "la resistència antifranquista més consistent es va desenvolupar en l'àmbit cultural. Va ser allà on un moviment de teatre alternatiu, anomenat teatre independent, buscava promoure un canvi en el llenguatge teatral"¹ (p.438). És per això que es buscava, d'una banda, ignorar el teatre "oficial" del franquisme, però, i sobretot, també es buscava rebutjar les imposicions polítiques i lingüístiques del règim.

En el temps de la transició, la gent tenia ganes de sortir al carrer, fer bogeries, fer un teatre "lliure". Ara, més de cinquanta anys més tard, sembla que aquella lluita incessant que es va fer, tan única com necessària, ha quedat camuflada. Sembla que ja no recordem qui som i d'on venim. I recordar les arrels, ara, és més necessari que mai. I, precisament, amb aquesta voluntat neix el meu projecte.

Els grups que van néixer en el si del Teatre Independent no van ser pocs. Els Joglars, Comediants, La Claca, Grup 69, La Fura dels Baus, Dagoll Dagom, La Cubana, etc. En podríem dir molts més, i tots són ben diferents, amb uns estils teatrals totalment peculiars. Per això, a l'hora de triar quins grups serien els "protagonistes" del meu documental, vaig creure oportú escollir-ne tres de representatius: La Cubana, com a representant de la comèdia popular, Dagoll Dagom, com a representant del teatre musical català, i Comediants, com a representants del teatre de carrer, del teatre de la festa. Vaig tenir un primer contacte amb els tres grups, converses que m'havien de servir per donar forma al projecte, i ben aviat me'n adono de que un canvi de direcció era oportú.

¹ Delgado, M. M., (2017). "Otro" teatro español: Supresión e inscripción en la escena española de los siglos XX y XXI. Iberoamericana; Vervuert, pàg. 438

I és que quan el 2 de desembre vaig a Canet de Mar a parlar amb la Paca Sola, i m'explica, amb molta passió, la història de Comediants, quedo fascinat i ho tinc clar: Un documental només sobre Comediants era potent; rere la mítica companyia s'amagaven unes històries molt especials, històries de vida i vivències personals. Donar-la a conèixer era necessari. I és que com bé explica Santiago Fondevila (1987), membre de l'Acadèmia d'arts escèniques d'Espanya, "la història de Comediants no és simplement la trajectòria artística d'un grup teatral qualsevol, sinó que va lligada absolutament a una forma d'entendre la vida" (p.38)². Ho deia fa 34 anys, quan el grup en complia 15. Ara, tres dècades més tard, la frase encara pren més força, i ho comprovo de primera mà.

Aquell dia de desembre, la Paca m'ho explicava amb passió, amb sentiments, demostrant que realment, quan ho va viure, ho va viure com un somni. Recordo que, fins i tot, el primer dia que em va explicar alguns (dels molts) capítols de la seva llarga història fins i tot se li va saltar alguna llàgrima. Valia la pena explicar la història que hi ha rere aquesta companyia coneguda mundialment. Com bé apuntaven David George i John London (1996), "Comediants és "el teatre català més enllà de Catalunya" (p.15)³. I és que el grup ha actuat arreu del món durant 5 dècades, ha fet la cloenda dels Jocs Olímpics, i ha representat més de 1000 espectacles (entre rues, actes especials, obres a la italiana, etc.), però qui hi ha darrera d'aquest llarg viatge? Doncs gent que, amb passió i amb ganes de canviar un món gris van lluitar aferradament per gaudir, per recuperar el carrer, per recuperar tradicions (gegants, capgrossos, màscares, dracs...) i dotar-los d'un nou significat, d'un llenguatge teatral. Persones que han viscut, han patit, han rigut, han plorat... Tot això, en realitat, rau de la filosofia del grup. Tal com esmenten ells mateixos "Comediants ha estat unit al que podria denominar-se l'esperit festiu de l'existència humana. Totes les nostres creacions, rituals, cerimònies paganes, populars, religioses o iniciàtiques celebren el pas cíclic dels humans a la Terra"⁴, (Comediants, 2010).

Poder retratar tot això en un documental, i explica't a més per tres persones ben especials (en Jaume Bernadet, director artístic; la Jin Hua Kuan, actriu i producció artística; Paca Sola, coordinadora de projectes i 'alma mater' de la companyia) i que han estat les que han format

² Fondevila, S. (octubre, 1987). Comediants 15 años. Una forma de vida. *El Público*, núm. 27, pàg. 38. Recuperat de <https://bibliotecacadt.mcu.es/>

³ George, D. London, J. (1996). *Contemporary Catalan Theatre: an Introduction*. Interleaf Productions Limited, pàg. 15

⁴ Comediants. (2010). La companyia. <https://comediants.com/>

part de la companyia des de, gairebé, els inicis fins al final vaig pensar que era, si més no, original i emotiu. I més ara, que entre el 2021 i el 2022 celebraran els seu 50è aniversari, i que el model de companyia Comediants conegut fins ara està a punt de desaparèixer. Comediants ha estat una història de passió, d'amor, d'il·lusions, de desenganys... I deixar una mena de "memòries" immortalitzades és el perquè d'aquest documental.

Per tot això, "Comediants, memòries d'un somni" està destinat, en certa manera, a tots els públics; dels 20 a 100 anys el poden gaudir. Es calcula aquesta franja perquè les persones d'uns 20 anys són, aproximadament, els darrers que han gaudit dels espectacles de la companyia. Per tant, els més veterans, els que han viscut el naixement i esplendor de Comediants, gaudiran del documental perquè serà una bona forma de recordar uns temps que mai han de ser oblidats, i sobretot perquè descobriran una faceta de la companyia que, possiblement, desconeixen: la cara humana. Ara bé, al públic més jove, aquest documental també els pot ser de profit, ja que els permetrà descobrir un teatre que, potser, desconeixen o, si més no, no són conscients del que va suposar en una època concreta. I per entendre què va suposar aquest teatre, la part humana, les vivències intrapersonals, és fonamental. Malgrat tot, cal considerar que la durada del documental (1 hora) és un inconvenient, ja que el públic jove està acostumat a consumir productes audiovisuals de curta durada.

1.2 Objectius

1.2.1 Objectiu generals

L'objectiu general del projecte és **mostrar la història de Comediants i explicar-la des de la part humana, les històries de vida que hi ha rere la companyia**. Metafòricament, deixar constància de les vivències que es troben rere el sol de Comediants.

1.2.2 Objectius específics

Partint de l'objectiu abans plantejat, el documental també vol complir els següents objectius específics:

O1. Fer un homenatge als protagonistes de la història. En aquest sentit, esmentar que els tres entrevistats són els principals homenatjats perquè han viscut aferradament a Comediants, han fet de la companyia la seva vida. Potser han estat anònims, en certa forma, però són els que han fet història. Tanmateix, també es vol homenatjar a aquells comediants (en especials els de les primeres dècades) que també van viure Comediants com una filosofia de vida.

O2. Posar de manifest la importància de l'existència de Comediants en una època molt rellevant a Espanya: el final de la dictadura i La Transició. Ells, juntament amb altres col·lectius, van marcar un abans i un després en el teatre i en la cultura del nostre país, i se'ls ha de reconèixer tota la tasca feta.

O3. Mostrar totes les seves fites aconseguides, que no són poques. Ells van viatjar arreu del món, i van recuperar i transformar tradicions catalanes, però també d'altres indrets (a Venècia, per exemple, l'any 1981 recuperen el carnaval després de 200 anys sense celebrar-se).

O4. Recordar la importància de Canet de Mar (Maresme) per la companyia. És la seva casa, els protagonistes del documental encara hi viuen, i és que Canet ha estat fonamental per la seva trajectòria, en especials les cases on hi vivien en comuna, i on barrejaven art i vida.

O5. Mostrar com la companyia s'ha anat transformant i adaptant a les vicissituds del temps. A partir dels anys 90, el món es va transformar i la individualitat era el motor de funcionament de la societat. Per això la companyia passa de ser un col·lectiu a ser una empresa, i hi ha, en certa forma, un trencament d'un somni.

O6. Reflexionar al voltant del futur de la companyia. Comediants s'acaba? S'adapta...? Els temps han canviat, i el somni s'ha esfumat? Són preguntes que vol respondre el final del documental.

1.3 Justificació personal, interès pel tema i projecte

El meu afany per fer aquest reportatge neix d'ajuntar dues passions que tinc: el teatre i el periodisme. Durant el grau he tractat molts àmbits, però el del teatre és un que tenia pendent treballar-lo a fons. Per aquest motiu, a l'hora d'escollir el tema del Treball de Fi de Grau, que des d'un bon principi vaig tenir clar que volia fer-lo en l'àmbit professionalitzador i, concretament, desenvolupar un documental audiovisual, després de pensar diverses alternatives, ho vaig veure clar: era el moment de fer quelcom relacionat amb el teatre. Però clar, el teatre engloba moltes vessants. Quina escollia? Doncs una de les que més m'agrada, aquell teatre que va néixer a Catalunya en un moment determinat, un moment de canvi (final de la dictadura i la Transició) i que ha acabat creant un segell propi: el Teatre Independent. Però són moltes les companyies que vaig néixer en aquell moment: La Fura dels Baus, La Cubana, Comediants, Els Joglars... Quines triava per acotar el documental? I després de rumiar-ho, i com s'ha esmentat abans, escullo tres que representen tres àmbits: Comediants (carrer), La Cubana (comèdia) i Dagoll Dagom (musicals). Les coneixia, coneixia la seva trajectòria, però fer aquest documental era una bona forma d'explorar-les encara més. Finalment, tot i haver-les explorat, hi ha el canvi de rumb que abans explicàvem: Comediants amagava al seu darrere una història de vida trepidant. El projecte agafa embranzida. I és que si la motivació inicial era descobrir la història (general) dels tres grups abans citats, quan el projecte pren una nova forma, la motivació també canvia. La part humana, la part de vivències personals, en el documental original també hagués tingut un pes important, però el fet de centrar-me només en una companyia, i que a més té unes històries personals trepidants al seu darrere, fa que la motivació personal sigui mostrar al món el fort component humà de Comediants.

A més, és cert que un dels aspectes que més m'ha motivat durant tot el projecte ha estat conèixer una gent magnífica, en especial la Paca Sola. És una dona única, que s'ha compromès i molt amb el meu projecte, i ens hem passat hores i hores conversant. Realment, treballar amb el suport de gent tan sincera, afable, compromesa, és un gust i et motiva a continuar endavant.

El tema inicial em motivava, sempre m'han agradat aquestes tres companyies, tan diferents i tan originals, però el que m'ha motivat més ha estat, doncs, aquest "descobriment"

d'una gent meravellosa, amb una història meravellosa, única, diferent, de ben segur, a la de moltes companyies.

Realment, en el tema del teatre em sento implicat en el sentit que sempre ha estat una inquietud personal. Crec que és una forma d'expressió artística única, que permet mostrar realitats o deixar-se endur per la fantasia. I el llenguatge Comediants sempre m'ha semblat singular, original. Té un punt naïf, però és -o pot ser- més punyent del que sembla. Amb aquest documental l'he pogut explorar, gairebé treballar, i compartir converses amb els que el van crear, els que el van idear, i a més amb un motiu molt concret (com és recuperar els colors de la Catalunya riallera que havia camuflat la gamma de grisos imposada per Franco), ha possibilitat una immersió total al tema del documental.

Tanmateix, el tema pot resultar interessant, sobretot per tot l'abans esmentat: preservar la memòria històrica, commemorar un grup teatral que ha marcat un abans i un després, i, sobretot, mostrar els veritables protagonistes del grup: aquelles persones que, amb passió, han defensat unes propostes teatrals que cada vegada ha estat més difícil fer-les viables.

Tanmateix, el projecte era, en principi, viable i ho ha estat, perquè no marcava unes directrius difícils de complir. A més, la bona rebuda per part del grup, i en especial de la Paca Sola, han fet que el treball sigui més "fàcil". És un projecte que necessita (i ha necessitat, realment) implicació de tots els factors, però com que aquesta disponibilitat ha estat en tot moment, el procés de gestació ha estat lent, però de forma premeditada. Fer que el projecte es cogués a foc lent ha permès reflexionar, idear formats per explicar la història de forma fluida, aconseguir material interessant (fotografies i vídeos originals, de molt valor) i, sobretot, aconseguir informació (de primera mà, explicada pels protagonistes) que ha permès crear un relat complet.

Per tot això, crec que serà útil per preservar i homenatjar uns col·lectius i tot un moviment teatral que va sorgir en una època molt especial pel nostre país. Sembla que hem oblidat aquella època, i que no recordem el que va significar la resistència cultural que van oferir aquests grups, en especial Comediants, que van néixer a les acaballes de la Dictadura Franquista però van arribar a ser castigats pel règim. La cultura teatral catalana havia quedat amagada, gairebé desapareguda. Aquests grups, juntament amb molts altres, van saber recuperar les arrels teatrals, innovar-les, i crear unes corrents innovadores. Ho recordem prou això? Aquesta

proposta audiovisual vol posar un petit gra de sorra per preservar aquestes consignes. Per poder avançar com a societat hem de ser coneixedors de qui som i on anem.

D'altra banda, la proposta és innovadora, ja que no existeix cap documental que reivindiqui la importància d'aquest grup des d'un punt de vista vital i sociològic. Si bé és cert que existeix un documental (Amb el sol a la maleta, 2013) que constata i recopila tota la història de Comediants des de l'any 1972 a l'any 2013, no hi ha cap documental que posi sobre la taula la vida i les històries que hi ha rere la companyia. Per Comediants han passat milers de persones, però els tres protagonistes del documental, els que han mantingut viva la flama fins al final, mai havien parlat tan sincerament, amb una visió feta a la distància i que per tant és reflexiva, com si es tractés d'unes memòries. Heus aquí l'originalitat del producte.

Per acabar, sense cap mena de dubte aquest producte audiovisual mostrarà totes les meves habilitats professionals, ja que serà una mostra de tot el que he anat adquirint durant tot el grau. Aquest documental servirà per demostrar la meua habilitat per trobar testimoniatges interessants, desenvolupar entrevistes, control de la càmera, habilitat en edició de vídeo i animació, i capacitat per construir relats periodístics i audiovisuals interessants. Sempre he pensat que el bon periodista és aquell que, entre altres coses, és capaç de mostrar històries de vida, de saber ensenyar a la societat el que hi ha darrere de qualsevol cosa. Precisament, amb el documental es vol fer això: mostrar les històries de vida que hi ha rere una companyia que ha estat reconeguda mundialment, i que és (o hauria de ser), gairebé, patrimoni immaterial de Catalunya.

2. DOCUMENTACIÓ

2.1 Anàlisi d'antecedents

Per realitzar "Comediants, memòries d'un somni", s'han analitzat dos documentals, un dels quals és de temàtica teatral. Del primer s'ha analitzat més per la part creativa, de l'altra la part tècnica, de guió i d'estructura. En qualsevol cas, tots dos han servit com a base per valorar elements interessants a incorporar, o no. A continuació exposo els dos productes analitzats:

1. "Nellie Bly Makes the News" (2018), de Penny Lane

El primer documental analitzat fou "Nellie Bly Makes the News", de Penny Lane. Aquesta peça audiovisual fou publicada a 'Reveal' de The Center for Investigative Reporting. Es pot consultar [aquí](#).

El documental ens parla de la vida de la periodista Nelly Bly, la primera reportera de periodisme d'investigació, una dona que va lluitar pels drets femenins. Aquest documental té un format poc habitual: està conformat íntegrament per animació. Hi ha una feina de recopilació d'informació molt extensa, i els entrevistats que hi apareixen també surten en format animat.

Figura 1. La periodista B. Kroeger en la versió animada del documental, i a la vida real | Brooke Kroeger

De fet, representa que la propia Nelly Bly explica la seva història, i es recreen (sempre gràficament) els moments més destacats de la seva carrera, de la seva vida.

Figura 2. Exemple de les animacions utilitzades al documental "Nelly Bly makes the new"

Com es pot comprovar, la temàtica d'aquesta peça audiovisual és totalment diferent al documental de la present memòria, però **la forma com es tracta el relat, l'ús de les imatges gràfiques per recrear escenes i moments destacats, l'ús de les transicions entre bloc i bloc i, fins i tot, l'estètica d'alguns moments del documental, han servit com a inspiració per les transicions de "Comediants, memòries d'un somni"**. A la vegada, però, la idea de fer aparèixer els entrevistats en format de dibuix, si bé és original, no em sembla encertada, ja que el relat perd força i credibilitat. Per aquest motiu, el projecte ha agafat un altre format.

2. "Bread & Puppet: Theater of the Possibilitarians" (2020), de Robbie Lepzer

Bread & Puppet ("Pa i titella") és una companyia teatral d'Estats Units. Generalment combina actors i titelles gegants en els seus espectacles, i realitza crítiques polítiques. Per tant, els punts en comú amb Comediants són més que evidents. De fet, les dues companyies havien coincidit més d'un cop, i havien intercanviat fórmules de treball, inspiracions, experiències, etc.

Figura 3. Bread&Puppet i Comediants als anys '70 | Comediants

Partint d'aquesta connexió, el documental "Bread & Puppet: Theater of the Possibilitarians", un fragment del qual es pot visualitzar [aquí](#), és una font d'inspiració perfecta. I és que aquest recull els 57 anys de vida de la companyia, i fa una reflexió de la importància d'aquesta companyia, i en especial de la figura de Peter Schumann, fundador i 'alma mater' de la companyia. La cia. Bread & Puppet encara continua en actiu, i això permet fer un documental on se segueixen les darreres actuacions (abans de la pandèmia), es mostra el local d'assaig i construcció de titelles, es parla amb els protagonistes, es destaquen anècdotes (com la tradició de la companyia de repartir gratuïtament pa de sègol Sourdough al públic al final de les representacions), etc.

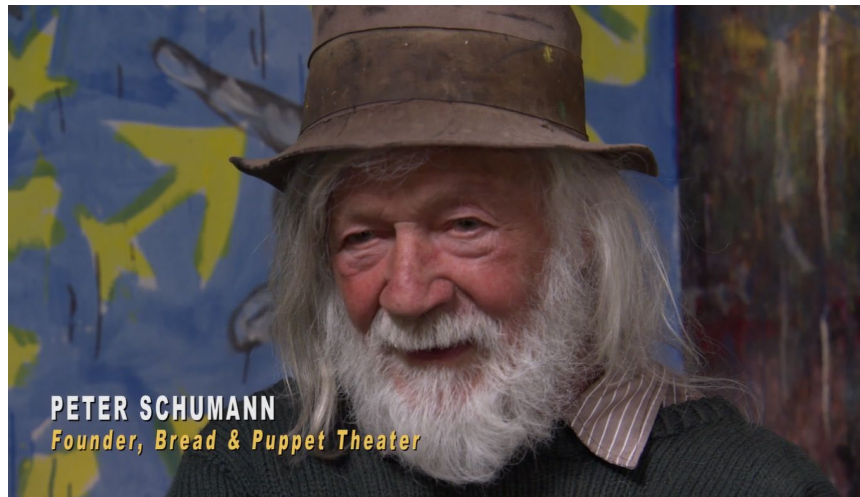

Figura 4. Fragment del documental on es pot veure Peter Schumann, fundador de Bread&Puppet

Per tant, tot i que l'estètica general del documental s'allunya de la de “Comediants, memòries d’un somni”, ja que no s’usen en cap moment animacions, teatrets o elements afegits digitalment, “Bread & Puppet: Theater of the Possibilitarians” té diversos aspectes a tenir en compte. Per exemple, **el tractament del relat, la capacitat de resumir gairebé 60 anys en poc temps, els canvis entre bloc (si bé, com dèiem abans, en aquest cas no s'utilitzen animacions; és un documental més convencional), l'ús de les músiques o la utilització de plans recurs. Per tant, aquesta forma de tractament del relat ha inspirat el documental de Comediants.** Ara bé, no s’ha mantingut aquesta estètica més “tradicional” perquè s’ha volgut buscar la utilització de recursos més animats per tal de construir un producte dinàmic.

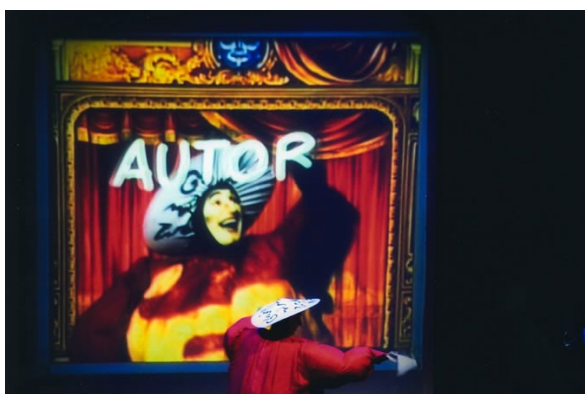

Figura 5. Fragment del documental “Bread & Puppet: Theater of the Possibilitarians”

Tanmateix, i per finalitzar el present apartat, cal fer esment de que, de forma més genèrica, també s'han valorat diversos espectacles de Comediants. **L'anàlisi d'aquests ha estat fonamental per trobar elements, idees i formes teatrals per explicar la història de la companyia. D'aquest estudi han sorgit els referents exposats a continuació.**

2.2 Anàlisi de referents

En aquest cas, **els referents utilitzats no han estat documentals o productes audiovisuals similars, sinó els elements de l'imaginari de Comediants, el que vol dir el món dels contes, de la fantasia, de la festa.** Quan em plantejo com estructurar el documental, em pregunto: com explicaria Comediants la seva història? I començo a recopilar elements, idees que possiblement la companyia utilitzaria o que bé ha utilitzat en els seus espectacles o productes varis que ha editat (llibres, CD, objectes, etc.). **Per exemple, a la "Capsa de somnis", maleta en forma de bagul per ensenyar a fer teatre, hi constaven teatrins, elements que Comediants també han utilitzat en alguns espectacles, com per exemple "Zenit". Són un element recurrent. D'aquí neix la idea de crear els teatrets que emmarquen tot el documental.**

Figures 6 i 7. El teatret a "Zenit" i la Capsa de somnis | Comediants

Un altre element que apareix, amb protagonisme, al documental és el vaixell. Els vaixells són també força habituals en les seves interpretacions. Per exemple, a l'espectacle de cloenda dels Jocs Olímpics de Barcelona, al final, el Cobi marxava volant amb un vaixell. A la sèrie "Teveo de noche", hi havia un somni on el protagonista era un vaixell de paper gegant. A

l'espectacle automatitzat del centre termal andorrà Caldea, també hi apareixia un vaixell, que sobrevolava els espectadors. Per tant, **els vaixells han estat recurrents en les creacions de Comediants, i d'aquí neix la idea d'incorporar-lo al documental, en un ambient de somni. Un ambient que també caça amb el món Comediants, on els somnis, el món oníric i el subconscient, són els protagonistes.** Per exemple, en l'espectacle "La Nit", els somnis són els protagonistes. En relació amb això, el món de la nit, també apareix en el documental (sobretot en una transició del darrer bloc, on la lluna de Comediants i un cel ben estrellat precedeixen un seguit de fotografies que s'esvaeixen, com a metàfora del pas dels temps).

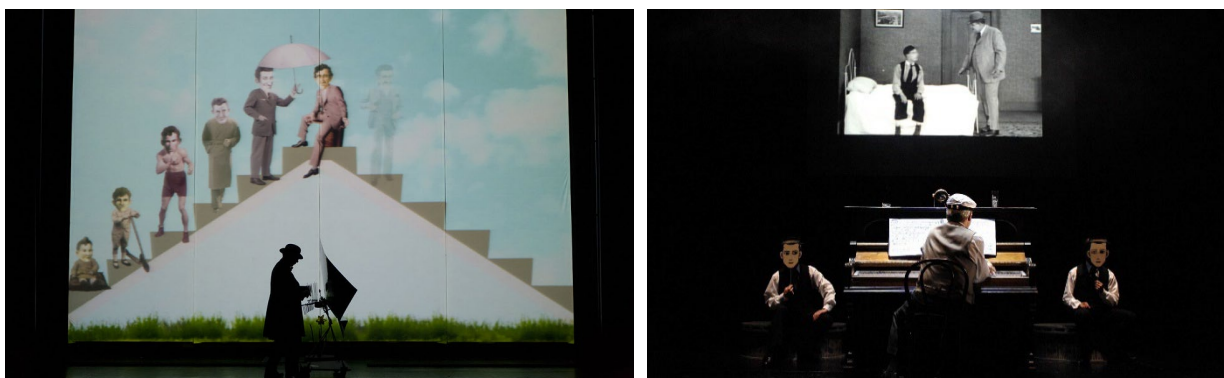
Figures 8 i 9. El vaixell dels Jocs Olímpics de 1992, i el del somni de "Teveo de noche" | Comediants

Amb relació al pas del temps, també apareixen en el documental rellotges. Aquests també són habituals en les creacions de Comediants. **En espectacles com "Zenit", "L'ocell de mil colors" o "Persèfone. Variacions mortals" hi apareixen rellotges, sempre com a símbols del pas incessant del temps. D'aquí surt la idea d'incorporar rellotges.**

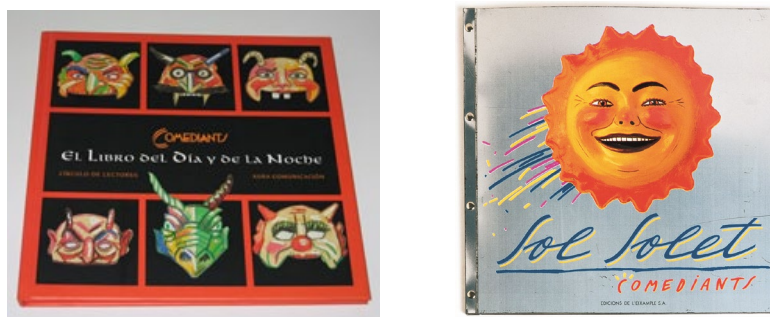
Figures 10 i 11. Els rellotges, elements utilitzats a "L'Ocell de mil colors" i "Zenit" | Comediants

Tanmateix, la referència al món cinematogràfic (del primer i el darrer bloc) troba la seva base en una anècdota: una de les fonts d'inspiració de Comediants són les pel·lícules de Federico Fellini. D'aquí neix la idea d'incorporar aquests elements cinematogràfics. Ara bé, també vol ser un homenatge a les produccions que Comediants ha fet a la petita i la gran pantalla. ("Somni d'un carrer", "Karnabal", "Teveo de noche"...). Així mateix, la companyia ha utilitzat recursos cinematogràfics per complementar els seus espectacles. Per exemple, ho han fet a "Alè", "Zenit", "Persèfone" o "Skribo" o "Tren de somnis", entre d'altres.

Figures 12 i 13. Moments cinematogràfics de l'espectacle "Persèfone" i "Tren de Somnis" | Comediants i TNC

Uns altres recursos que també apareixen en força moments del documental són els dibuixos i elements d'atrezzo. **Hi apareixen, per exemple, el sol de Comediants, els mapes, postals, els ninotets dels 'cairons', etc. Són també "homenatges" a la companyia.** El grup ha utilitzat aquests dibuixos i elements per alguns espectacles, com "Sol Solet" o "Terra d'Escudella", o també per alguns llibres, com "Agenda perpètua" o "El llibre del dia i la nit" o "El llibre del sol solet".

Figures 14 i 15. Llibres de Comediants on apareixen dibuixos, elements teatrals, etc. | Comediants

Tanmateix, en alguns fragments del documental hi apareixen les siluetes de dues ciutats, concretament les de Barcelona i Venècia. Aquestes volen ser una referència al món del teatre d'ombres, utilitzat a Comediants en espectacles com "Alè" o "Bocatto di Cardinale".

Figures 16 i 17. La utilització d'ombres als espectacles "Alè" i "Bocatto di Cardinale" | Comediants

Així mateix, en alguns moments del documental **també apareixen avions i globus**. Aquests, **metàfora dels viatges, no són un element casual**. Hi apareixen perquè **Comediants els ha utilitzat en diversos espectacles**. De fet, a l'espectacle "Sol Solet", en Jaume Bernadet, un dels entrevistats, representava l'aviador, un personatge somiador que simbolitzava els viatges al sol, al color, a la fantasia. D'aquí la incorporació d'avions i globus al documental.

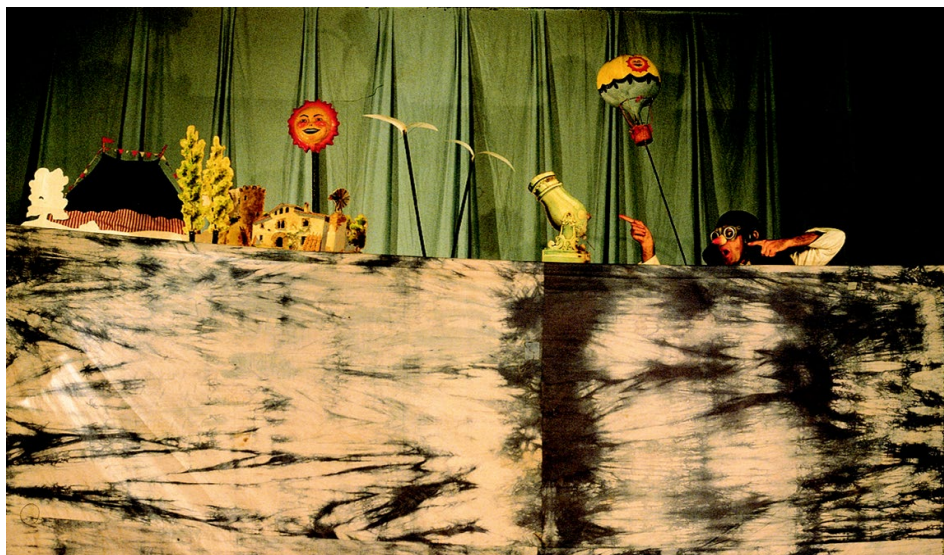

Figura 18. L'aviador del "Sol solet" | Comediants

Per tant, tots, o gairebé tots, els elements que hi apareixen tenen una vinculació amb el grup. La referència del documental ha estat Comediants. **El fet d'haver produït tants espectacles i productes, i haver parlat de tants temes, obre el ventall de possibilitats, i permet trobar la fórmula perfecta per emmirallar-se en el grup i, per tant, fer una immersió total, no només explicant la seva història sinó també explicant-la amb el seu llenguatge, un llenguatge únic, universal: el teatre de la festa.**

2.3 Comentaris i conclusions

Després de l'anàlisi d'antecedents i referents fins ara exposat, s'ha arribat a una sèrie de conclusions. En primer lloc, el tractament del documental ha de ser dinàmic, fresc, amb un punt divertit, però ple de metàfores, de símbols, de picades d'ullet. Els espectacles de Comediants sempre tenen aquest component. Solen ser sarcàstics, amb humor, carregats de petits detalls que es basen en la cultura mediterrània. Essent coneixedor d'això, i havent analitzat els punts forts i els recursos més habituals de la companyia, el documental vol recrear aquest univers Comediants.

En la línia d'aquesta picada d'ullet a l'estil del grup teatral, les músiques que s'utilitzen en tot el documental són les de la companyia. El fet d'haver fet tants espectacles i de tota mena, permet utilitzar les seves melodies per complementar el discurs. En altres paraules, el repertori musical és tan ampli, que és fàcil trobar cançons per acompanyar tots els moments del documental (els moments més divertits, els més "tristos", els més "storytelling", etc.).

Per tant, i com a conclusió definitiva d'aquesta secció, **tot el documental vol incorporar els elements fins ara destacats i que conformen el llenguatge Comediants perquè és una bona forma de fer un homenatge total a la companyia i als seus protagonistes; és a dir, es fa un producte adaptat a la seva mida.**

3. UBICACIÓ DELS RODATGES

Pel rodatge de les entrevistes hi ha uns espais clau: la Villa Soledad i La Vinya, centre de creació. Aquests dos espais estan a Canet de Mar i en un mateix recinte, a la Riera Gavarra 69 i al Carrer Comediants s/n. Són dos indrets clau pel col·lectiu. La Villa Soledad va ser la quarta i darrera casa on van viure en comuna, i on encara hi viuen (en apartaments individuals), entre d'altres, els protagonistes del documental. En aquesta casa s'hi van instal·lar l'any 1983, si bé la casa data del segle XIX.

La Vinya ha estat i és el centre de creació de Comediants. Neix l'any 1978, i sempre ha estat un somni per ells. Un espai on construir, crear, imaginar, produir espectacles. Va ser un espai on es van viure somnis. La poca activitat del grup ha fet que La Vinya no llueixi com antigament. Pot semblar un inconvenient (estètic) pel documental, però crec que és un reflex del pas del temps, un símbol més en aquesta història plena de metàfores, senyals, detalls.

Figura 19 i 20. Jardins de la Villa Soledad | Paca Sola

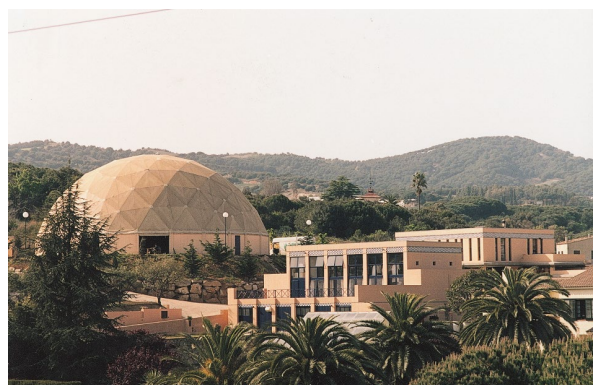

Figura 21 i 22. Situació exterior (actual) i panoràmica (antiga) de La Vinya | Autor i Comediants

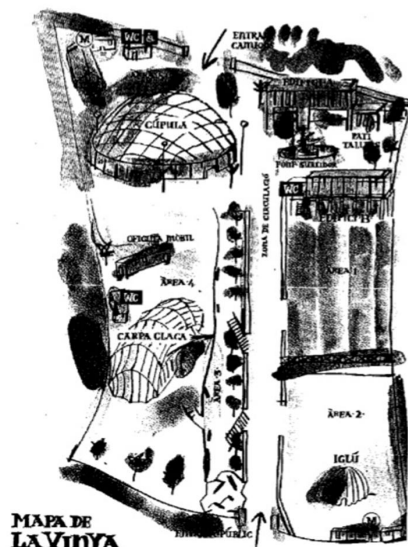

Figura 23. Mapa de La Vinya | Comediants

Amb aquest diagnòstic dels espais, les entrevistes del Jaume Bernadet i la Jin Hua Kuan han estat rodades als jardins de la Villa Soledad.

L'ambientació de l'entrevista a Bernadet és ben particular: ell es troba assegut sobre un conill gegant d'atrezzo que ens recorda el món Comediants.

L'ambientació de l'entrevista a Kuan, si bé és més "neta", sense atrezzo, també és interessant, ja que al seu darrere hi llueix la casa.

Finalment, l'entrevista a la Paca Sola ha estat rodada en un racó ben especial de La Vinya, a petició d'ella. És un espai on encara hi guarden part d'utilleria', i on antigament construïen part dels decorats. A ella sempre l'ha fascinat aquell racó, que en certa manera recorda un teatre ja que té com un petit escenari. Tanmateix, la part final de la seva entrevista canvia l'escenari, i és rodada en el camí que porta de La Vinya a la Villa Soledad, un espai que ens recorda, en certa forma, un paradís; el paradís de Comediants. Aquest canvi d'espai és metafòric i simbòlic: tot canvia.

Comediants, representat per la Paca, es troba a mig camí entre La Vinya i la casa, el camí que separa vida i feina. El fet que aquest canvi es produeixi en el darrer bloc vol ser un senyal (molt subtil) de que, amb el trencament del somni, la vida dels protagonistes es troba a cavall de la vida i la feina; ja no es fusionen els dos àmbits.

3.1 Anàlisi històric

Canet de Mar ha estat fonamental per Comediants, i la seva arribada va ser ben curiosa. El grup va néixer entre els anys 1971 i 1972, i assajava sempre a la Sala Villarroel de Barcelona. Tanmateix, vivien tots junts en dos pisos a la ciutat comtal. No ho feien com un plantejament de vida, ho feien per practicitat, per compartir despeses.

Un dia, per casualitat, van anar a fer un "bolo" a Canet de Mar, al Teatre Odeón. Aquell teatre, gestionat per una cooperativa, estava gairebé sempre tancat (només l'havien obert per la seva actuació). Per aquest motiu, els membres de la cooperativa els van proposar un pacte: vosaltres manteniu i cuideu el teatre, i a canvi serà el vostre local d'assaig.

Per circumstàncies de la vida, en aquell moment la Sala Villarroel obria al públic, i per tant ja no podia ser més la seva seu. Per aquest motiu ho van veure clar: l'Odeón de Canet de Mar podria ser el seu nou campament base. I dit i fet, van llogar una casa a Canet on hi van anar a viure tots junts.

Entre els anys 1975 i 1983 van viure en tres cases comunes diferents, sempre assajant a l'Odeón. Però el grup anava creixent i, com esmentàvem abans, aquest es trasllada el 1983 a una casa més gran i amb més espai: la Villa Soledad. En els jardins d'aquesta casa van néixer molts espectacles i van viure-hi viscut moltes vivències.

En reunions prèvies amb Paca Sola, ella comentava que: "Nosaltres vam dir que ens passaríem la vida viatjant i actuant arreu del món, però que sempre tindríem un 'campament base', ple de natura. Primàvem la qualitat de vida. De les xerrades dels vespres al jardí sortien meravelles".

Però si aquella casa era especial, més especial va ser el que van construir al costat l'any 1987: La Vinya, el centre de creació de Comediants. Volien separar vida i treball, i per això van dibuixar una línia divisòria i van crear aquest centre, anomenat així perquè antigament aquell terreny era una vinya.

Aquest equipament cultural, conformat per diferents edificis i instal·lacions, permet moltes possibilitats. És per això que no és d'estranyar que d'allà hagin nascut molts dels seus darrers espectacles, i hagi estat un recinte on han assajat també grups i artistes com la Fura dels Baus, Carles Santos, Pep Bou, Jordi Bertran...

4. CONCEPTUALITZACIÓ

4.1 Punt de partida

El punt de partida del documental és la voluntat de deixar constància d'una època teatral catalana que ha marcat un abans i un després: el teatre del final del franquisme i la Transició, i per això escullo tres grups representats d'aquella època: La Cubana, Dagoll Dagom i Comediants. Era una mena d'homenatge que volia fer als tres grups, col·lectius que sempre m'han atret i m'han semblat singulars i únics.

Però al cap de poc temps, me'n adono que el projecte ha de canviar de rumb. Mantinc un primer contacte amb tots els grups, converso, i ben aviat observo una història plena de passió, d'amor, que traspasa el teatre. Una història de vida. Coneixia la història de Comediants i alguna de les seves fites, però quan els vaig conèixer personalment, i vaig parlar amb la Paca Sola (que considero que ha estat i és l'*alma mater* de la companyia, que i gràcies a ella el grup ha arribat fins on ha arribat) em vaig "enamorar" de Comediants. Al seu darrere s'amaga una història que considero fascinant. La companyia ha estat cabdal per la recuperació de l'esperit festiu i teatral de Catalunya i arreu del món, i això ha estat gràcies als seus protagonistes, persones que han viscut i han lluitat per aconseguir fites, per canviar una forma de funcionar. Com que tot això es va aconseguir gràcies a que la proposta va ser concebuda com un model de vida (en paraules de Paca Sola: "del model de vida fèiem teatre, i viceversa"), és natural que la història de Comediants, al final, sigui la història d'una gent que va lluitar aferradament i amb passió per innovar, conquerir el carrer, viatjar arreu del món, o quelcom tan senzillament aparent com sobreviure.

Comediants, com hem esmentat amb anterioritat, podria considerar-se un somni, que potser no ha acabat amb un bon regust de boca, d'acord, però durant molt de temps ho fou. Mostrar-ho, deixar-ho gravat pot ser un bon llegat, no només pel grup, sinó per tota una terra.

Per tant, finalment el projecte s'allunya de la idea original, però crec que agafa un nou rumb amb més força, més caràcter.

4.2 Brainstorming

El brainstorming del documental original (en el qual hagués parlat de Dagoll Dagom, La Cubana i Comediants) fou aquest:

- Documental on es deixa constància de la història dels tres grups i es basa en tres blocs, un per grup.
- Documental en línia temporal (començant l'any 1971, que és quan es funda el primer grup dels tres, Comediants, i acabant en el 2021). Es fa un repàs sobre la trajectòria dels tres col·lectius.
- Documental on, per temàtiques, es van descobrint els aspectes més destacats del grup. Per exemple: el local d'assaig. I de Comediants es descobreix La Vinya, de la Cubana la seva seu de Bellvitge i de Dagoll Dagom la seva seu de l'Eixample de Barcelona.
- Documental sobre les tres companyies, entrelligant-les. Totes tres, a part dels seus inicis en un espai-temps comú, tenen vincles. Per exemple, gràcies a reunions prèvies conec que La Cubana, quan va néixer, s'emmirallava en model de funcionament de Comediants. També conec que Dagoll Dagom va participar en la festa "Ara és l'hora, Comediants (gran festa benèfica per recuperar La Vinya, centre de creació del grup, després de l'incendi de juliol de 1990). Per tant, hi ha uns vincles interiors i potser desconeguts que poden servir com a nexes d'unió del documental.

El brainstorming del documental "Comediants, memòries d'un somni" és aquest:

- Documental dividit en quatre blocs, i cadascun d'aquests representa àmbits fonamentals de la companyia. Aquests blocs són: "els inicis", "la volta al món", "Canet de Mar" i "els darrers anys (del 1992 a l'actualitat)".
- Documental basat en una línia temporal, començant l'any 1971 i acabant el 2021. És a dir, un "viatge" en els 50 anys de la companyia de forma cronològica.

Esmentar, finalment, que com es pot comprovar el brainstorming del documental sobre Comediants no és gaire extens. Això es deu al fet que quan a les reunions prèvies, amb la Paca Sola, m'explicava tota la seva història, gairebé d'una forma natural s'anava conformant una estructura. Les dues possibilitats viables eren aquestes dues, però el fet de fer-ho cronològicament era una mica complicat, ja que barrejava aspectes. Per aquest motiu, dividir-ho en quatre blocs temàtics permetia, i ha permès, poder parlar acuradament d'aspectes fonamentals de la vida de Comediants, i a més, com que tots aquests formen part d'una mateixa història, gairebé d'una forma connatural quedaven vinculats.

4.3 Idees força, idees clau

Aquest documental gaudeix d'unes característiques que fan que sigui original i tingui força. **En primer lloc, el fet que la història que s'explica sigui tan humana aporta molt al relat.** Comediants ha fet la volta al món, ha estat ambaixador de Catalunya arreu, però rere tota aquesta aventura s'amaguen vivències, secrets, moments, il·lusions, desenganys... Mostrar-ho, demostrar que rere Comediants no hi ha només la cloenda dels Jocs Olímpics de Barcelona, per exemple, és una idea clau.

En segon lloc, el fet que les persones que han viscut, han gaudit, han patit o han somiat la vida Comediants ho expliquin amb sinceritat, amb voluntat de deixar un llegat, de deixar unes memòries, pot ser també un dels punts atractius d'aquest documental.

4.4 Beneficis i aportacions del producte audiovisual

Els beneficis i aportacions d'aquest producte audiovisual són diversos. D'una banda, afavoreix la memòria històrica. Comediants ha estat un grup teatral que ha marcat un abans i un després, tant pel que van significar en l'àmbit cultural en el seu moment de creació com per la seva forma innovadora de fer teatre, el que suposa que han de ser, si més no, recordats. Tanmateix, aquest producte audiovisual pot ser útil per descobrir unes històries de vida a gent que potser els desconeix. Força gent coneix les companyies, però el que hi ha darrere qui ho coneix? Vist des de fora pot semblar (i molt erròniament) que és un grup teatral que ha fet espectacles molt cridaners i plens d'èxits, però al seu darrere hi ha tota una trama, tot un perquè.

Aquest és, sens dubte, un dels grans beneficis que pot aportar aquest documental. És cert que aquests dos col·lectius no han estat molt estudiats com a moviment social (juntament amb el teatre independent), i també vol ser una de les aportacions que vol promoure el producte, però les vivències, les causalitats que han provocat que aquesta forma de teatre hagi estat un èxit. Per tant, a qui dona divulgació i coneixement? A tothom, perquè permet:

1.- Als que coneixen els grups protagonistes, **descobrir tot el que hi ha darrere de la marca "Comediants"**.

2.- Als que desconeixen la trajectòria del grup (com podrien ser les generacions més joves), **descobrir una forma de fer teatre que ha estat cabdal en el nostre país, i a més descobrir els protagonistes i causants que això hagi estat així**. Comediants, malauradament, tot i que la majoria de persones (de més de 20/25 anys) els recorda, han estat un pèl oblidats. Recordar tot el que han fet i han viscut, pot ajudar a preservar la memòria d'aquest somni, del somni Comediants.

5. FORMALITZACIÓ

5.1 Descripció de la proposta

El projecte vol ser un viatge metafòric, en forma de somni, al cor del món Comediants. Tanmateix, per realitzar precisament això, s'ha buscat un format diferent a l'habitual, amb un punt fantasiós, "senzill" però treballat, sempre intentant innovar, dotant el producte de llenguatge teatral, i en especial de l'empremta de Comediants.

Dit això, tenint en compte l'àmplia trajectòria del grup i les mil i una històries que s'amaguen al seu darrere, el documental planteja tractar quatre cares de l'espectre del món Comediants:

“Preludi: la màgia de Comediants. Surt el sol”, i BLOC 1. “Els orígens: La recerca del color”

Bloc on s'expliquen els orígens del grup. Per entendre el perquè de tot plegat, primer cal ser coneixedor de com neix tot plegat. Comediants neix sota la dictadura de Franco. Neix en una terra trista i grisa, una terra on les tradicions, la festa al carrer, la vida, estava obsoleta. Comediants decideix posar remei a això, i reconquesta el carrer i tornar el color, tornar a fer sortir el sol. Tot comença al novembre de l'any 1971 a l'Institut del teatre. Uns quants alumnes, encapçalats per Joan Font, fan un taller teatral ben singular. El juny de 1972 el presenten públicament... Neix el primer espectacle de Comediants: "Non plus plis".

I ben aviat, el grup obre fronteres, traspassa les portes de l'Institut del teatre i comença a acollir persones de procedències diverses, però amb un mateix objectiu: la recerca de la llibertat. Aquests són els que, finalment, han acabat essent l'ànima de Comediants. Per això en aquest bloc s'explica, abans de res, com entren al grup els protagonistes de la història. I després, comença l'aventura: es recuperen tradicions i elements de tradició (gegants, capgrossos...) i se'ls dota d'un llenguatge teatral, i finalment animant a la gent del poble a viure amb alegria. Comediants va ser, en certa forma, i parafrasejant al crític teatral Xavier Fàbregas i Surroca, "l'alegria que passa". Tot això és el que vol mostrar aquest primer bloc, un apartat que finalitza amb una nova fita: viatjar arreu del món. Haver escollit recuperar el sol els va permetre descobrir món.

BLOC 2. Un món per descobrir

Bloc que recull els viatges i les experiències teatrals més destacades de Comediants. Després d'haver posat color i alegria a Catalunya i Espanya, Comediants, sense buscar-ho, es troba que de cop i volta podia estar a qualsevol ciutat del món perquè havia inventat un llenguatge únic, universal i sense fronteres: el llenguatge de la festa. Per això el grup ha actuat als cinc continents, i ha deixat rastre des del Japó fins a París, passant per Medellín, Reykjavík o Albertville. Per això en aquest bloc s'explica el seu primer viatge (a Bèrgam, l'any 1978, a la trobada de grups de teatres d'arrels antropològiques), com a partir d'aquí es "conquesta" el món (també gràcies al "pack" que als anys 80 va fer el govern socialista per trencar la imatge estereotipada d'Espanya). En definitiva, es fa una reflexió de com han tingut la sort de viatjar, veure món, descobrir cultures i gaudir del teatre en els punts més sòrdids del planeta. Però com que no tot ha estat voltar món, en aquest bloc també es vol deixar constància de les fites de Comediants. El grup ha fet estat capaç d'innovar, de crear i de recuperar festes que avui en dia tothom coneix, i molta gent potser no sap. Per exemple, el grup l'any 1979 va fer el primer correfoc de la Mercè de Barcelona, i l'any 1981 va innovar les tradicions de les festes de la ciutat Comtal. També el 1981 va obrir el teló de la Fira Tàrrega, una mostra internacional de teatre que encara any rere any la capital urgellenca celebra i que ha acabat essent un dels mercats internacionals d'arts escèniques més important d'Europa. I entre els anys 1980 i 1981, Comediants va recuperar, gràcies a la proposta del director teatral italià Maurizio Scaparro, el carnaval de Venècia, que feia 200 anys que no se celebrava. I, per descomptat, el grup també ha tret el nas per la petita i la pantalla gran. Per tant, com que les seves tasques no han estat poques, i han estat importants, deixar-les "immortalitzades" en aquest apartat crec que és necessari.

BLOC 3. Canet de Mar, la comuna i La Vinya, els paradisos de Comediants

Bloc que ens presenta la importància de Canet de Mar pel grup. Comediants no és només una companyia de teatre, és també un model de vida. Per això, les formes com vivien i creaven, també havien de formar part d'aquestes memòries. Canet de Mar ha estat fonamental per la companyia. Dels 50 anys de la companyia, 46 els han passat allà. Ha estat la terra que els ha vist créixer, i és on s'han desenvolupat com a grup i com a persones. Hi van arribar l'any 1975,

i s'hi van instal·lar per casualitats de la vida. Van anar a viure en una casa comuna, on creaven i vivien, i viceversa. Per això en aquest bloc s'explica l'experiència de viure en comuna, de barrejar vida i art. Vivències personals, experiències, records, moments, anècdotes... Tot això es recull aquest apartat. A més, en aquest bloc també s'explica com arriben a La Villa Soledad (la darrera casa comuna, on encara hi viuen -ja no en comuna- tant la Paca, com la Jin Hua i en Jaume. També s'explica com va néixer La Vinya, el centre de creació, un somni de Comediants i que va ser factoria de creació de mil i un espectacles. Però el centre teatral també ha deixat records negatius, com un incendi que va patir el 27 de juliol de l'any 1990. Aquest record amarg també queda "immortalitzat" en aquest bloc del documental. Va marcar un abans i un després a la companyia, i és important deixar constància d'aquell moment.

BLOC 4. Del 1992 a l'actualitat. El pas del temps, o el somni s'esvaeix

Bloc que recull els darrers anys del grup (dels 1992 a l'actualitat). Comediants, de tant voltar món i aconseguir grans fites era cada cop més reconegut. Sense adonar-se'n havien arribat al seu punt àlgid, i quan Barcelona celebra els Jocs Olímpics tot "explota". Creativament, gràcies a la cloenda dels Jocs Olímpics i la rua de l'Expo de Sevilla, Comediants va poder mostrar les seves millors gales, però el somni s'havia esfumat. Organitzativament i econòmicament tot se'n va a norris, però quelcom més es trenca. Els anys havien passat, els anys 90 eren més individualistes, i aquell model de vida, aquell esperit de recuperació, de conquesta al carrer, desapareix. El grup continua endavant, s'adapta als nous temps, creix, assumeix grans reptes, però a la vegada accepta, per exemple, projectes comercials. Els comediant originals deixen el grup, i es comença a contractar gent segons l'oferta i la demanda. L'espectacle continuava, però, i la il·lusió?

Els anys van passant, i a partir del 2000 tot es complica una mica més. El grup, l'any 2001, aposta per un projecte ambiciós, el més arriscat de la companyia: crear un espectacle amb actors de Comediants i acròbates de la Xina (Bi. Dos mons, dues mirades). Econòmicament era complex, però, per més inri, es produeix l'atemptat de les Torres Bessones i la gira internacional de l'espectacle s'atura. A partir de llavors el grup es diversifica, i comença a funcionar amb un model més dividit. Aquesta és una època plena d'espectacles de tota mena. Però els anys van passant, el teatre de carrer va perdent força, i la companyia es va "diluïnt". I

així és com arribem al 2021, on només en Jaume Bernadet i la Jin Hua Kuan produeixen espectacles i de forma molt ocasional. I el 2022, que és quan la companyia celebrarà els seus 50 anys, tancarà. Per tant, la història del mític grup, com a tal, està a punt d'acabar; heus aquí la importància d'aquest documental.

5.2 Preproducció

La tasca de preproducció ha estat fonamental per aquest projecte. Sempre ho és, perquè és el període on tot es defineix, però en aquest cas, i gràcies a la vinculació de la Paca Sola, aquest procés ha estat l'embrió que ha definit tot el producte.

El primer contacte amb la companyia va ser al mes de novembre de 2020. Contactar amb ells no va ser fàcil, ja que la seva poca activitat ha fet que el grup no disposi d'unes oficines, i que per tant el telèfon i el correu disponibles a la seva web estiguessin inactius. Llavors, va ser gràcies al contacte amb l'Associació de Companyies de Teatre Professional de Catalunya, que em van proporcionar el correu electrònic de la Paca Sola. Quan li vaig enviar un correu, la resposta va ser favorable totalment; es mostraven molt disposats a col·laborar. Per acabar de detallar el projecte, ens vam citar amb la Paca a Canet de Mar el dia 3 de desembre. Aquell primer contacte va ser el detonant de tot plegat. Jo li vaig explicar el meu projecte inicial (documental sobre Comediants, La Cubana i Dagoll Dagom), i li va agradar molt. Al mateix temps, vam conversar sobre la seva història, la història de Comediants, i va ser llavors quan em vaig descobrir (a fons) aquella fascinant història. Aquell dia el projecte es va transformar, i va "néixer" el que finalment desenvolupo. Aquell dia, de forma gairebé natural, vaig començar a idear unes directrius pel documental a partir de tot el que m'anava explicant Sola. Va ser una conversa extensa, plena de detalls, on em va explicar encara més històries i anècdotes de les que apareixen en el documental. Aquell dia vaig aconseguir gairebé tota la informació que dibuixa tot el documental.

I a partir de llavors, el contacte amb la Paca va ser freqüent. Per acabar de definir i arrodonir el projecte, vam parlar diversos cops per telèfon, i em vaig desplaçar a Canet 2 cops més. També em va proporcionar documentació gràfica (articles, fotografies, vídeos). Llavors va arribar el moment de rodar les entrevistes, que són tres (que no són moltes), però són les

que la Paca em va recomanar. Era una oportunitat de fer parlar els autèntics protagonistes del grup.

Per acabar, aquesta tasca de preproducció finalitza els dies del rodatge: el 23 de febrer i el 10 de març. Aquelles jornades, en acabar de rodar les entrevistes, amb la Paca Sola, vam consultar l'arxiu digital de Comediants i em va proporcionar material gràfic i audiovisual de tota mena (em va cedir més de 1000 fotografies, i uns 25 vídeos d'espectacles, moments, esbossos, viatges, etc.). En aquest sentit destacar, un cop més, la confiança i involucració de la Paca, en especial, i de Comediants. Sense aquest compromís, el documental no hagués estat una realitat.

5. 3 Rodatge

El pla de rodatge de les entrevistes es va basar en quatre jornades.

Jornada 1:

En la primera, que va tenir lloc el dimarts 23 de febrer, es van rodar les entrevistes del Jaume Bernadet i de la Jin Hua Kuan. S'arriba a Canet de Mar a les 15:30h. En primer lloc, es van buscar els espais més adequats i accessibles. En tot moment s'anava amb la idea de rodar les entrevistes als jardins de la Villa Soledad o La Vinya, però els llocs òptims es van buscar in situ. Un cop trobat el primer espai, es van fer les connexions i proves habituals. Llavors es va enregistrar l'entrevista del Jaume Bernadet. Va tenir una durada d'una hora. Es va començar a rodar a les 16h aproximadament. Un cop finalitzada, es va gravar l'entrevista de la Jin Hua Kuan. Es va canviar l'equip de localització, es va fer de nou la instal·lació, i va començar el rodatge, aproximadament a les 17:30h. Va durar tres quarts d'hora. Per tant, els rodatges d'aquella primera jornada van acabar, aproximadament, a les 18:15h. Després va arribar el moment de desmuntar l'equip. Després amb la Paca Sola es van acabar d'ultimar detalls de producció (cessió d'imatges, etc.), i cap a les 19:30h, tornada cap a casa. Per tant, la primera jornada de rodatge va ser d'un 3 hores i mitja.

Jornada 2:

La segona jornada, va tenir lloc el dia 10 de març. Els horaris van ser similars als de la jornada anterior. L'arribada a Canet de Mar té lloc a les 15:30h. Amb la Paca Sola busquem

un lloc òptim per rodar l'entrevista. Ella proposa un racó de La Vinya, un espai molt "teatral". Es munta l'equip, i cap a les 16:15h, comença el rodatge. La seva entrevista dura 1 hora i 45 minuts, gairebé. És l'entrevista més extensa i plena d'informació. La seva disponibilitat per explicar la seva història amb sinceritat i detalls afavoreix el documental. La seva entrevista serveix com a eix vertebrador.

El darrer fragment de l'entrevista canvia d'espai, i per tant l'equip s'ha de desplaçar. Per aquest motiu, el rodatge es fa un pèl més extens. La gravació finalitza a les 18:30h, aproximadament. Posteriorment arriba el procés de desmuntatge, finalització de la gestió de producció i tornada a casa. Així finalitzen els enregistraments de les entrevistes del documental.

Jornades 3 i 4:

Val a dir que, paral·lelament al rodatge de les entrevistes, es van rodar també les escenes del vaixell dels teatres (que apareix a l'inici, al final i en dos moments al mig del documental), així com la del diari "Comediants conquesta el carrer amb el seu Catacroc". Aquestes escenes van ser rodades en un plató, ja que el vaixell i el diari són reals, físics, i fets artesanalment per l'autor. Els núvols de les escenes del vaixell, com s'explica amb més detall a l'apartat "5.5 El procés d'edició" són afegits a l'edició. Totes aquestes escenes van ser rodades en una mateixa jornada (el divendres 2 d'abril).

Finalment, tot i que la majoria d'imatges de recurs del documental són de l'arxiu Comediants (ja que aquest, al final, es tracta d'un producte de preservació de la memòria històrica, en certa forma), hi ha algunes que són de producció pròpia. Per exemple, les imatges dels carrers que apareixen a l'inici i a la transició del viatge a Venècia, van ser enregistrades a la vila medieval de Peratallada (Baix Empordà). Es va escollir aquesta localització perquè els carrers que havien d'aparèixer en aquest punt del documental havien de ser vells i buits (ja que representaven el franquisme, una època antiga i trista). Per aquest motiu es va elegir aquesta població, que manté una estètica medieval que, en certa forma, podem dir que als anys setanta també tenia aquest aspecte. Tanmateix, les imatges de recurs del riu Onyar i les cases penjades de Girona, i la muntanya d'on surt el sol de Comediants (enregistrades a Figueres, des del Castell de Sant Ferran), que apareixen també a l'inici, també són de producció pròpia. Totes les imatges de recurs esmentades en aquest darrer paràgraf van ser enregistrades en una sola jornada, el dia 7 d'abril.

5.4 El procés d'edició i disseny

El procés d'edició i disseny ha estat una etapa llarga -de més d'un mes-, de reflexió, de prova i error. Quan em plantejava el documental, abans de rodar-lo, ja anava ideant aspectes a afegir a l'edició, però sempre vaig tenir clara una cosa: en el procés d'edició, quan tens el material sobre la taula, és quan acabes de definir com explicar una història de 50 anys (que no són pocs) en un temps determinat, que finalment ha acabat essent una hora i vuit minuts. Potser aquest temps és, per la qual cosa marquen els cànons audiovisuals actuals, una mica llarg, però per això he intentat trobar una fórmula que ho compensés, i per això el ritme buscat és alegre, amb ritme, una mica en consonància amb la companyia. El documental s'ajusta al màxim als seus protagonistes, i d'aquí rau l'estètica que defineix tot el producte audiovisual: el llenguatge Comediants.

Pel que fa a l'edició més tècnica, esmentar que durant l'edició també hi ha hagut una feina de retall, és a dir, de seleccionar el més interessant, les frases amb més força i, sobretot, les que permetessin crear un relat únic, continu, amb ritme. El total del minutatge de les entrevistes (sumant les tres) era d'unes 4 hores, i per tant s'havia de seleccionar el més destacat i significatiu per tal d'ajustar-ho a un documental d'una durada adequada, assequible.

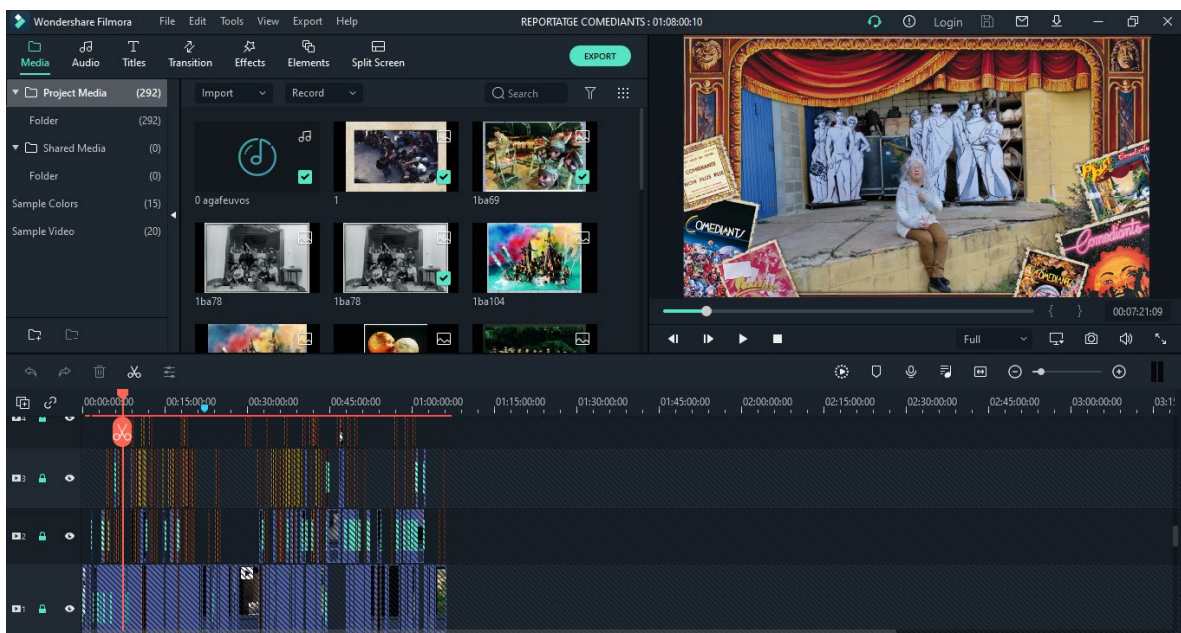
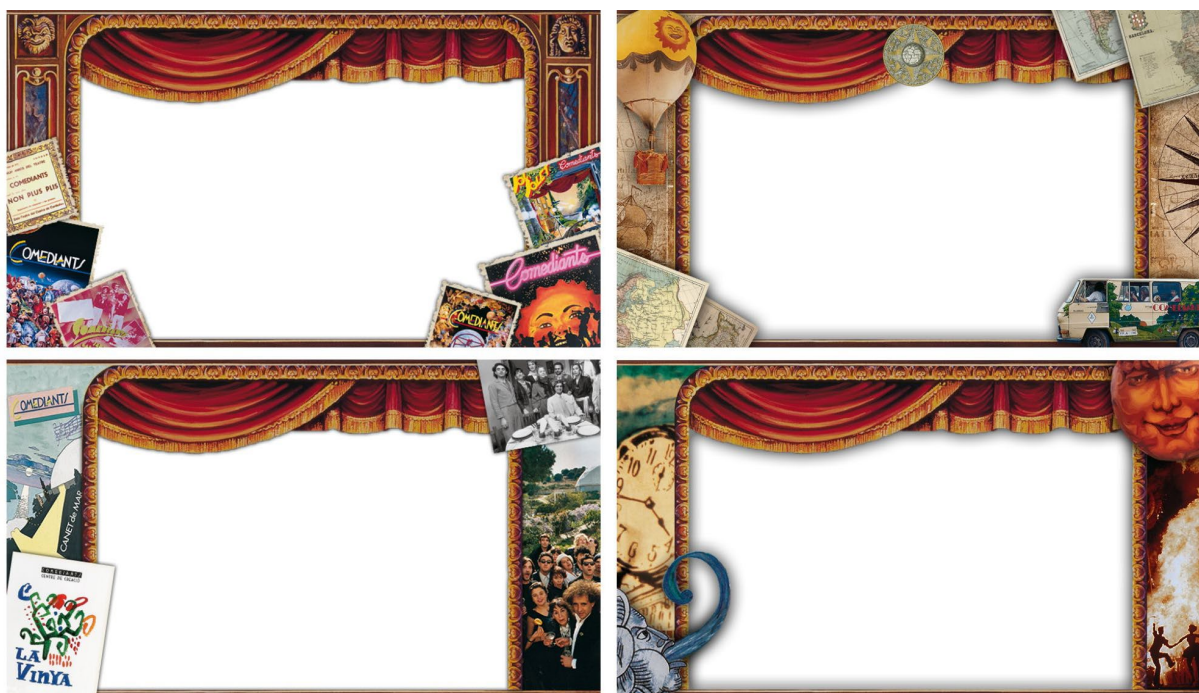

Figura 24. Procés d'edició

Tanmateix, explicar que la idea original era crear, amb totes les seves declaracions, un discurs que anés en una mateixa direcció (sempre que fos possible), que es complementés, i així ha estat. Els tres testimonis han explicat, individualment, la seva experiència (de vida i teatre) dins de Comediants, i les tres segueixen una mateixa línia. Aquest fet, que al final és una "casualitat", ha permès crear aquest discurs continu, animat, sense gaires silencis, però amb un ritme adequat al relat.

Pel que fa a la part més artística de l'edició, si hi ha uns elements que prenen protagonisme durant tot el documental són els teatrets. Els teatrets, elaborats per mi a partir de material proporcionat per la companyia, vol ser el reflex de l'ànima de Comediants. He buscat una coherència en tots ells, que segueixin una mateixa línia (de fet, el patró seguit per elaborar-los és el mateix; un teatret genèric -de la seva "Capsa de Somnis" que la companyia em va cedir), però cadascun d'ells té la seva singularitat, i representa un aspecte determinat: els inicis, els viatges arreu del món, Canet de Mar i La Vinya, i el present, el passat i el futur. A més, el fet que la història succeeixi dins d'ells crec que dona un toc de fantasia, de somni, un element molt típic de la companyia.

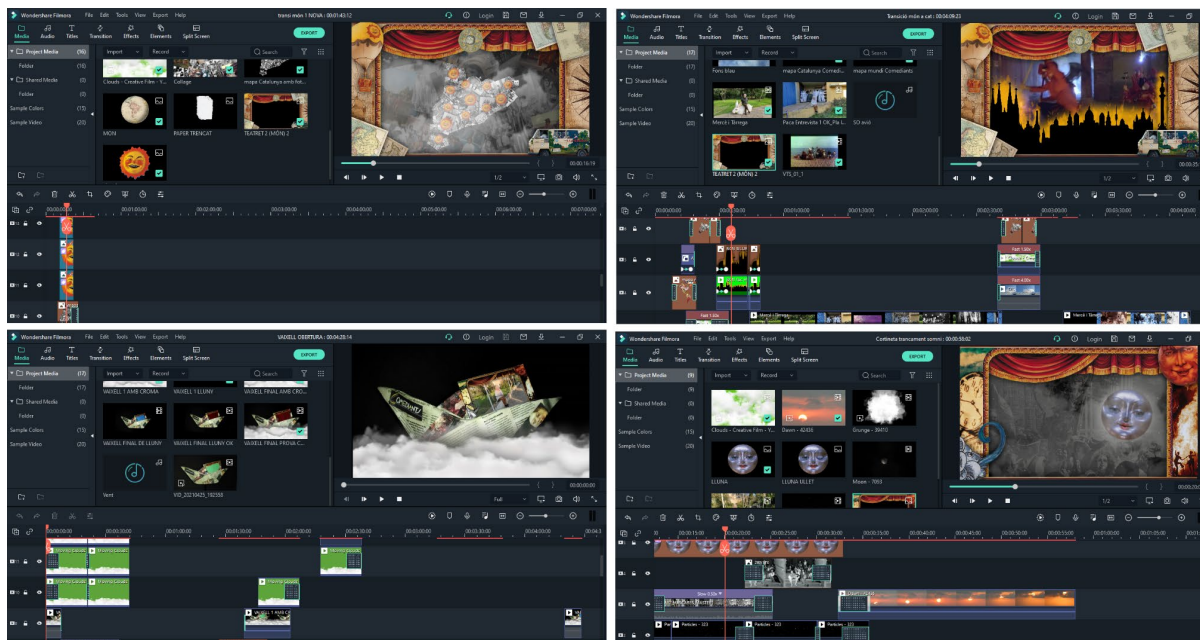
Figures 25, 26, 27 i 28. Teatrets del documental, dissenyats a partir del material proporcionat per la companyia

Figura 29. Teatret, cedit per Comediants, que va servir com a base pel disseny i confecció dels teatrins del documental. Aquest teatret és obra dels escenògrafs "Germans Castells"

Tanmateix, esmentar que totes les animacions que serveixen com a transició entre blocs i subapartats han estat realitzades, podríem dir "artesanalment". El procés de creació d'aquestes animacions ha estat feta a partir de prova i error, i utilitzant tots els recursos adquirits durant el grau: coneixement del programari Photoshop, Illustrator, Filmora, After Effects. A partir d'aquest coneixement, invertir moltes hores, i deixar volar la imaginació (pot sonar a tòpic, però ha estat així) s'ha acabat creant un relat que explica una història real, però amb un to poètic, teatral. I, sobretot en les transicions, les imatges prenen el protagonisme. Comediants m'ha proporcionat molt material gràfic estàtic (fotografies, esbossos...) i per això s'ha buscat la forma "d'animar" aquestes imatges, de construir un relat, com es deia abans, vinculat al format de la companyia, una estètica barroca, plena de color i moviment. En aquest sentit, afegir també que tots els elements que apareixen (dibuixos, mapes, postals, etc.) han estat elaborats per l'autor del documental, ja sigui amb imatges predissenyades a les quals he donat el toc personal, o partint de zero.

Treball de fi de Grau - Documental "Comediants, memòries d'un somni" - Josep López i Navarro

Figures 30, 31, 32 i 33. Creació de quatre de les diverses transicions del documental

Esmentar també que quan s'han dissenyat les transicions, s'ha fet pensant que seguissin una mateixa línia, sempre sota l'estil Comediants (ple de color i barroc). Dins aquesta direcció general, també s'ha ideat una línia pròpia per cada bloc. Per exemple, totes les transicions del primer bloc segueixen una línia cinematogràfica antiga, per destacar que són vells temps.

En canvi, les transicions del segon bloc tenen com a característica l'ús de mapes i siluetes que apareixen i desapareixen. És una metàfora dels viatges.

El tercer bloc, el que rememora els moments viscuts a Canet de Mar, segueix la línia de les postals i les fotografies estil Polaroid, ja que tant unes com les altres són sinònims de records, de la immortalització de moments viscuts, i a més es vinculen ràpidament en una època concreta: els anys 70 i 80, que és quan succeeix la història.

Finalment, les transicions del quart bloc segueixen una línia més cinematogràfica, però més moderna, més contemporània. Vol ser un contrast amb el primer bloc; els temps han canviat, els formats també.

En relació a aquesta animació, anotar també que les escenes del vaixell i el teatre (elements construïts artesanalment, a mà), així com la del diari "Comediants" (confeccionat amb Photoshop, i posteriorment imprès) han estat rodades en un plató. A les escenes dels vaixells, després se'ls han afegit els núvols amb el programa Filmora. Aquestes escenes m'han

permès la possibilitat d'explorar un format (en certa forma cinematogràfic) que m'ha semblat interessant de treballar.

Figura 34. Moment del rodatge d'una de les escenes del vaixell al plató | Autor

Figura 35. La mateixa escena amb els efectes afegits a l'edició | Autor

5.5 Guió del documental

Nota: El pla i la localització dels entrevistats sempre són els mateixos. El pla dels tres és general, i les localitzacions són:

Paca Sola: Del primer al tercer bloc: Racó de La Vinya / Al quart bloc: camí entre la Villa Soledad i La Vinya

Jaume Bernadet: Jardins de la Villa Soledad

Jin Hua Kuan: Jardins de la Villa Soledad

01 PRELUDI: La màgia de Comediants. Surt el sol

IMATGE *El documental comença entre núvols i boira, en un ambient màgic i misteriós, conseqüent a la línia del món dels somnis tan habitual del llenguatge Comediants. Els núvols s'esvaeixen i ens anem apropant a un vaixell de paper, un vaixell amb un teatret clàssic (complementat amb cartells de Comediants) a sobre.*

SO:

Música + veu off

De fons escoltem el so del vent, el so de la boira, i la música "Vaixell", que pertany a l'espectacle "Mondaigua" de Comediants. Una veu en off diu: Veniu... Aproveu-vos, aprobeu-vos... si voleu descobrir i viure una història fascinant. Una història de vida... d'una vida plena de color, d'aventures, de viatges... Un somni! Ens acompanyeu? Vinga, pugeu a bord! Silenci... Comença la funció...

IMATGE *I s'obre el teló. Comença la introducció. L'espectador primer veu una panoràmica de Barcelona en blanc i negre dins el teatret que conté el vaixell. Amb un zoom in ens endinsem dins el teatret, que apareix en primer pla a la pantalla. Dins seu, succeirà tota la història. Després de la panoràmica de Barcelona, apareix una de Girona, i després apareixen imatges recurs de carrers buits, sempre en blanc i negre, com si es tractés d'un film antic. Representa l'època franquista, trista i grisa. I de cop, apareix una panoràmica d'una muntanya, també en blanc i negre i amb boires. Un lleuger zoom ens apropa a aquesta muntanya, i del seu darrere apareix el sol de Comediants. Per tant, surt el sol, una metàfora de la tornada del color. Per això aquesta aparició del sol ve succeïda d'un seguit d'imatges recurs de carrer que passen del blanc i negre al color. Finalment, apareix la imatge més especial: un carrer en blanc i negre recupera el color, i de darrera d'un mur apareixen els*

protagonistes: Comediants. Salten alegres, porten la festa, i per això comencen a aparèixer també gegants, capgrossos, músics, màscares... Tots els elements que els caracteritzen. Aquestes imatges pertanyen a la pel·lícula "Somni d'un carrer" (1982), i recullen l'esperit de la companyia. Aquesta festa que, recordem, està succeint dins el teatret del vaixell, continua, però recuperem la imatge del vaixell navegant entre núvols. Es difumina, i apareix el títol del documental: "Comediants, memòries d'un somni". Fusió a negre. Finalitza la introducció.

SO:

Música + veu off

Tota aquesta introducció succeeix al ritme de la música "Pascuals TV3", melodia propia de la companyia, i es complementa amb una veu en off, que diu: Hi havia una vegada, ara fa 50 anys, un país trist i gris. Estava controlat per un malvat tirà que havia imposat un autèntic malson... Els carrers eren grisos, no hi havia ningú... La gent estava trista; la festa i la vida al carrer havien desaparegut, i només regnava la foscor... Però un bon dia, i per sorpresa de tothom, va sortir el sol! Els carrers a poc a poc tornaven a il·luminar-se, havia tornat el color! Però, qui havia portat aquell sol? Qui havia tornat la il·lusió i la festa?! L'alegria era ara la reina del carrer! Poc s'imaginava ningú l'aventura que tan sols acabava de començar... Una aventura plena de fites, viatges arreu del món... una vida plena... una vida de somni.

02 BLOC 1: Els inicis. La recerca del color

IMATGE Primer, encara veient el vaixell de paper i el teatret, s'encén una pantalla vella de cinema, i projectades veiem imatges antigues, dels orígens de Comediants. Amb un zoom in entrem de nou dins el teatret, i continua la successió d'imatges antigues en forma de rodet de film antic. Al final d'aquesta successió d'imatges apareix una fotografia antiga on es veuen els tres protagonistes d'aquest documental i que serveix com a nexa d'unió per presentar-los.

SO:

Música + veu off

A ritme de "Somni Andreu", una melodia també pròpia de la companyia, una veu en off diu: Acció! Comença la història! Ens trobem al novembre de l'any 1971 a l'Institut del teatre. Uns quants alumnes, entre els quals destaquen Joan Font, Fermí Reixach, Imma Colomer, Quimet Pla o Angeleta Julián fan un taller teatral ben singular... Inventen un nou llenguatge... I a la primavera de 1972 el presenten públicament... Gairebé sense saber-ho acabava de néixer Comediants! I ben aviat, el grup obre fronteres... traspasa les portes de l'Institut del teatre i comença a acollir persones de procedències diverses, però amb un mateix objectiu: la recerca de la llibertat. I precisament, els protagonistes d'aquesta història, els que avui ens explicaran de cor i amb total sinceritat una vida plena de tots colors, tenen portes d'entrada ben originals... Són tres persones que han estat fonamentals per la companyia. Són els que han viscut, han sentit, han patit, han gaudit Comediants de principi a fi! Els voleu conèixer...?

IMATGE A partir d'aquest moment apareixen tots els protagonistes. Primer la Paca Sola, després en Jaume Bernadet i finalment la Jin Hua Kuan. Sempre apareixen, com en tot el documental, en un pla general. Recordem que representa que es troben dins un teatret. Ens expliquen la seva història, com van entrar a Comediants. Es van succeint, un rere l'altre. Expliquen la seva experiència, però també expliquen el perquè de tot plegat, i com tothom era benvingut.

SO: Música + veu (entrevistats)

Fil musical "Somni Andreu"

IMATGE I finalitza aquesta presentació dels protagonistes. Una transició on apareixen imatges dels inicis, també en forma de carret de film, dona pas a l'inici de l'aventura: del gris al color.

SO: Música + veu off

Al ritme de la cançó "Primavera", també de Comediants. Aquesta transició s'il·lustra amb una veu en off: Ja ho veieu, tothom era benvingut! Tothom aportava! De la forma de viure feien teatre i viceversa... És l'esperit festiu de l'existència humana! Un esperit de lluita, de resistència, de recuperació... Ara sí, comença l'aventura...

IMATGE Amb aquest dona-pas, s'enceta l'apartat: el inicis, la resistència. Tota aquesta secció succeeix Tant la Paca com en Jaumet ens narren el perquè de tot plegat. S'explica el primer espectacle (el "Non Plus Plis"), i la ideació d'un teatre de cinc sentits, la ruptura de la quarta paret. En definitiva, s'explica la filosofia inicial de Comediants. Complementen el discurs dels entrevistats imatges del "Non Plus Plis", i també vídeos o fotografies d'aquells primers anys.

SO: Música + veu (entrevistats)

Fons musical: cançó "Primavera", de Comediants.

IMATGE Gravació de l'espectacle "Catacroc" (el segon espectacle del grup), que apareix dins d'un diari, que diu: "Comediants conquesta el carrer amb el seu Catacroc!". Un element més de fantasia en aquest documental ple de màgia. Aquesta transició, sense veu en off, serveix per obrir un nou apartat: la conquesta del carrer.

SO:

So original del vídeo

IMATGE *A partir de llavors, els tres entrevistats, ens expliquen com recuperar el carrer, que estava "empresonat" pel Franquisme, es va convertir en una fita que sense precedents. Els protagonistes ho narren de forma natural, recordant el que sentien, les seves vivències. Tot plegat ho fan amb l'aparició d'imatges d'aquella època on, sobretot, veiem moments viscuts als carrers i places de Catalunya (i Espanya) als anys 70 i 80. Veiem capgrossos "jugant" amb el públic, cercaviles, espectacles als escenaris plantats en mig d'un carrer... En definitiva, fotografies que immortalitzen moments únics, irrepetibles, i que rememoren la terra d'ara fa uns 40 o 50 anys.*

SO:

Música + veu entrevistats

Fil musical: "La festa de l'arbre", cançó de l'espectacle "L'arbre de la memòria" de Comediants.

IMATGE *I de la conquesta del carrer passem a la recuperació de les tradicions. Una transició, que es basa en la recopilació d'imatges antigues que apareixen (s'han fet aquestes transicions amb la voluntat de fer aparèixer, ni que sigui un instant, el màxim de fotografies possibles. Hi havia tant material gràfic que fer-lo aparèixer tot en primer pla era impossible). Al mig d'aquestes fotografies, una amb moviment. Uns capgrossos apareixen al mig d'una plaça. Ens endinsem dins la fotografia. Els capgrossos actuen, es comporten com si fossin humans. És el llenguatge Comediants.*

SO:

Música + veu off

Aquesta transició va complementada per la cançó "Solet", de Comediants, i una veu en off, que diu: Vinga! Tots al carrer! I inventant un nou llenguatge, un llenguatge únic, original i universal: el teatre de la festa!

IMATGE *Quan desapareix aquesta transició, els entrevistats ens expliquen com recuperar les arrels catalanes i les seves tradicions (gegants, dimonis, etc.) era fonamental pel grup en aquells primers anys, així com la rellevància de dotar tots aquests entremesos festius d'un llenguatge únic i universal: el teatre de la festa. Tot aquest discurs va complementat per imatges, una de les quals molt destacada, un vídeo on veiem capgrossos actuant com humans: es maquillen, s'afaiten, surten als balcons, etc. Són imatges d'arxiu que il·lustren el llenguatge Comediants. La secció finalitza amb una reflexió de la Paca: la invenció d'aquest llenguatge únic i no basat en la paraula, els va permetre, gairebé de forma natural, viatjar. Baixa el teló. Comença el segon bloc.*

SO:

Música + veu entrevistats

Cançó "Solet", de Comediants.

03 BLOC 2: Un món per descobrir

IMATGE *El teatret, de forma "màgica" es transforma. Apareix un teatret que representa els viatges de Comediants. Un globus, la furgoneta de la companyia i els mapes protagonitzen aquest teatret. Puja el teló, i apareix un mapa de Catalunya format per fotografies antigues de Comediants. Sobre el mapa apareixen sols. Metàfora de l'aportació de llum a la terra catalana. El mapa desapareix entre boires i apareix la bola del món. Comença el viatge, de la mà d'un avió que surt, gairebé, de la pantalla.*

SO:

Música + veu off

Tot plegat succeeix a ritme de "Amb el sol a la maleta" a la vegada que una veu en off diu: I dit i fet! Després d'haver posat llum i alegria a casa nostra, Comediants va agafar les maletes i va portar el sol i el color arreu del món... Prepareu-vos i agafeu-vos fort perquè: comença el viatge!

IMATGE *I a partir d'aquí, els tres entrevistats expliquen com, de cop i volta, es van trobar arreu del món actuant. Tot plegat va il·lustrat amb fotografies, també, dels viatges, i veiem gegants ballant a Itàlia, capgrossos actuant a Islàndia... La Paca reflexiona, de forma més general, com han actuat, menys a l'Antàrtida, arreu del món. Ella ho defineix com un privilegi. Aquest discurs va complementat amb imatges d'actuacions i moments arreu del món: al Japó, a la Xina, a Europa, etc. Després en Jaumet explica el primer viatge, l'inici de tot, la sortida a Bèrgam el 1977 gràcies al grup danès Odín Teatret. A partir d'aquí es fa una reflexió de com el món els va obrir la porta, viatjant i vivint experiències que els han marcat per sempre. També la Paca explica com s'ho feien per comunicar-se millor amb tot el món: aprenent frases en altres idiomes. Explica l'anècdota del "encara sé dir seguiu-nos en islandès". Reflexiona sobre com el seu llenguatge universal els va permetre viatjar. Mentre s'explica això, torna a aparèixer, amb una fusió, el vaixell flotant entre boires. Dins el teatret veiem la Paca xerrant. Apareix com a tall de recordatori, per recordar a l'espectador que l'acció, la història, està passant dins el teatret. Amb un zoom in, al cap de 20 segons, tornem a recuperar el teatret en primer pla.*

SO:

Música + veu entrevistats

Fil musical: "Amb el sol a la maleta" i "Rumba Tolerància". En el moment de l'aparició esporàdica (20 segons) del vaixell, sentim una so d'aire llunyà també.

IMATGE *Transició. Metafòricament, agafem un avió i tornem a Catalunya. Veiem un mapamundi ple de cartells de Comediants, un símbol del color escampat per la companyia als cinc continents. L'avió aterra a Catalunya, i apareix un mapa d'aquí format per fotografies, ara ja de colors. Com que a continuació descobrirem dos de les grans fites del grup a Catalunya, amb un puntal es marquen les dues següents destinacions: Barcelona i Tàrraga. Primer anem a Barcelona, per això es fa un zoom in a la ciutat comtal. Mentre es fa aquest zoom, per la part inferior del teatret apareix la silueta de Barcelona envoltada de flames, les flames del correfoc de Barcelona que Comediants va encetar l'any 1978. Al darrere la silueta de Barcelona i les flames, uns diables (que pertanyen al film "Somni d'un carrer", també de Comediants), juguen i salten.*

SO:

Música + veu off

Fil musical: "Cançó Tolerància" i altres efectes sonors.

Tot plegat es complementa amb una veu en off: I tant que va ser internacional... Déu ni do quin viatge... Però després d'haver voltat i voltat, i haver impregnat de color els punts més sòrdids del planeta... Tornem cap a casa, cap a Catalunya. I visitem dos indrets: Barcelona i Tàrraga... Dos punts clau pel desenvolupament creatiu de Comediants... Comencem visitant la ciutat comtal... Allà Comediants va fer història, quan l'any 1978 va encendre la metxa d'un correfoc que encara crema els carrers de la ciutat cada 24 de setembre, i uns anys més tard, el 1981 va renovar i recuperar les tradicions de les Festes de la Mercè...

IMATGE *Acaba la música, i en Jaumet i la Paca expliquen, intercaladament, com encetar els correfocs de les festes de la Mercè va ser una realitat gràcies a l'ajuda de les institucions. Apareixen imatges audiovisuals del primer correfoc. Un cop finalitzen les imatges, la Paca i en Jaumet narren la invenció i recuperació de les tradicions de les festes de la Mercè de 1981. El discurs es complementa amb fotografies dels actes celebrats aquell any, que mostren la Plaça Sant Jaume, entre d'altres, ben atapeïda. Per recordar que la història del documental està succeint en un teatret que es troba al capdamunt del vaixell "Comediants", de cop i volta apareix de nou el vaixell i el teatret, valgui la redundància, i veiem a la Paca parlant a dins. Una mostra més d'aquesta àuria màgica. Al cap de 20 segons, zoom in al teatret, i tornem al format habitual: teatret en primer pla. L'apartat acaba amb la Paca explicant la importància de les institucions per la festa. Això lliga amb el següent apartat: la Fira de teatre de Tàrraga.*

SO:

Música + veu entrevistats

Fil musical: de fons escoltem la música "Foc Planetes"

IMATGE *Transició. Apareix, de nou, el mapa de Catalunya. Es senyala Barcelona i Tàrraga. Una fletxa ens indica que abandonem la ciutat comtal i ens endinsem a la capital de l'Urgell. Un zoom in ens apropa a aquesta ciutat. Mentre el zoom avança apareix, en mode de fusió, el cartell de la primera Fira de teatre de carrer Tàrraga. El cartell és "arrencat", i del seu darrere apareixen imatges dels primers anys de la fira.*

SO:

Música + veu entrevistats

Va complementat d'una melodia, "L'Amour Court", de Comediants també. També sentim efectes sonors. Una veu en off narra: I precisament sense l'ajuda de les institucions Comediants tampoc hauria fet efectiva la fita que va dur a terme el nostra següent destí... I és que ara deixem Barcelona, i ens n'anem cap a terres de ponent, cap a Tàrraga... Allà, també l'any 1981, Comediants va obrir el teló d'una festa que encara fa gaudir cada any a petits i grans... la Fira de teatre, trifulgues i xim xim al carrer de Tàrraga, l'actual FiraTàrraga, un dels mercats internacionals d'arts escèniques més important d'Europa...

IMATGE *Acte seguit, la Paca apareix i ens explica com, de forma gairebé rodada, Comediants va inventar quelcom que ara es troba en altres punts de Catalunya, com són les fires de teatre de carrer, però que en aquell moment va ser una innovació total. Tot plegat es fa amb la mostra intercalada i fusionada d'imatges de la primera FiraTàrrrega. I com que de la segona Fira va néixer una pel·lícula, això serveix com a nexa d'unió per mostrar els productes audiovisuals més destacats que Comediants ha fet per la petita i la gran pantalla.*

SO:

Música + veu entrevistats

Va complementat d'una melodia, "L'Amour Court".

IMATGE *Per això, s'abaixa el teló, es torna a pujar, i ja ha aparegut, dins el teatret, una televisió antiga, clàssica. S'encén, i apareixen reproduïts, un rere l'altre, fragments de les pel·lícules i sèries: "Somni d'un carrer", "Terra d'Escudella", "Karnabal" i "Teveo de noche".*

SO:

Música + veu off

So original vídeos i veu en off que il·lustra allò que estem veient: I quina bona cosa... Però deixem el carrer i encenem la televisió... i sintonitzem: "Somni d'un carrer", una pel·lícula que Comediants va fer, precisament, en commemoració de la segona fira de teatre de Tàrrrega, l'any 1982. En aquest film la companyia porta la festa en una peculiar vila de capgrossos...

Ja veieu, la companyia no només ha donat la volta al món sinó que també ha fet parada a la petita i la gran pantalla... Perquè aquesta no havia estat la seva primera aparició a la televisió... no! (Silenci) L'any 1976 ja havia tret el nas per la pantalla a TVE amb "Terra d'Escudella", el primer programa infantil en català.

I el 1985, una altra pel·lícula: Karnabal, una comèdia fantàstica on en Jaumet, el protagonista, se submergeix en un món surrealista, un autèntic carnaval.

I per acabar, l'any 1990, per TVE, Comediants realitza la sèrie "Teveo de noche", un viatge al món dels somnis d'un singulars veïns d'un edifici...

IMATGE *Acte seguit, s'apaga la televisió. Baixa el teló. pareixen carrers (perquè "tornem" al carrer) i un mapa mundi clàssic. D'aquest mapamundi apareix un mapa d'Itàlia. Ara anem -metafòricament- allà. S'explica la importància d'aquest país per Comediants, una tatxa marca Venècia, i, com en el mapa de Catalunya, fem un zoom in a aquesta ciutat. Mentre que es produeix aquest zoom, apareix per la part inferior la silueta de Venècia, composada per les fotografies de la recuperació del Carnaval venecià per part de Comediants entre els anys 1980 i 1981. De fons, focs artificials, en referència a l'espectacle "Dimonis", que va ser estrenat allà el '81.*

SO:

Música + veu off

Al ritme de la música "Tarantel.la TV3 10 anys", una veu en off diu: Però apaguem la TV, i tornem al carrer! I visitem el nostre darrer destí! De nou ens n'anem cap a Itàlia... Ja veieu que aquest país ha estat molt important per la companyia: allà van fer el primer viatge, en Jaumet i la Jin Hua es van conèixer i enamorar, i allà, concretament a Venècia, Comediants va fer un dels seus grans viatges, quan entre els anys 1980 i 1981 recupera el carnaval! Sí, sí! El famós carnaval venecià... i allà també va posar molt de foc a la festa... Benvenuti!

IMATGE *En aquest apartat, la Paca i en Jaume expliquen com, gràcies a la proposta feta per Maurizio Scaparro, director teatral italià, ells van ser els encarregats de recuperar el carnaval de Venècia, que feia 200 anys que no es celebrava. S'explica, amb detall, com el grup es va desplaçar fins allà per estudiar les tradicions d'aquell -llavors- oblidat carnaval, i de com ells van reconvertir-lo. Un altre aspecte que es destaca és la capacitat d'innovar que els va oferir aquella experiència. En paraules del Jaumet, va ser llavors quan van començar a utilitzar com a elements teatrals façanes, campanars, etc. En relació a això s'explica com en Jaume, disfressat d'àngel, es va llançar en tirolina des del campanile de San Marco, una transformació de la tradició 'il volo del turco'. Tot això va complementat amb fotografies de la festa i esbossos de la preparació d'aquesta. La Paca també explica que una tradició del carnaval de Venècia era disfressar-se de cardenal, la qual cosa ells van transformar en diables, ja que són quelcom molt català. Així neix "Dimonis", un dels espectacles més destacats i representats per la companyia. En complementació a aquest discurs, apareixen imatges audiovisuals de "Dimonis". Això enllaça amb dues anècdotes sobre l'espectacle ("una actriu es va encendre sencera" i "vam cremar un abric de visó*

d'una dona de Venècia"), i una reflexió: Comediants, amb la voluntat de recuperar, va aconseguir grans fites com la recuperació de festes tan reconegudes com el carnaval venecià. Això serveix per concloure el bloc de viatges. Baixa el teló, es transforma el teatret, i comença el tercer bloc.

SO:

Música + veu entrevistats

Al ritme de la música "Tarantel.la TV3 10 anys" i després "Sortida dimonis 2"

04 BLOC 3: Canet de Mar, la comuna i La Vinya, els paradisos de Comediants

IMATGE El teatret 3 representa, doncs, Canet de Mar. A l'esquerra veiem un dibuix panoràmic de Canet i el cartell de La Vinya, i a la dreta una fotografia del grup davant la cúpula de Comediants i, a la part superior, una fotografia del grup a la casa comuna.

Un cop el teatret s'ha transformat, i de forma incessant, puja el teló. Veiem un mapa del món gravat, i sobre ell van apareixent postals enviades des de diversos punts del món. Són postals amb imatges reals de Comediants, una metàfora dels records recollits als cinc continents. I de cop, al mig de totes aquestes postals, n'apareix una de gran plena d'imatges vàries. Ben aviat desapareixen les fotografies i apareix un vídeo: la furgoneta, el mar de Canet i els Comediants actuant davant el mar. Són records reals, les experiències viscudes en el que ha estat el seu paradís.

SO:

Música + veu off

Mentre succeeix tot això, i de fons escoltem la melodia "Karnabal", sentim també una veu en off, que diu: I després d'haver viatjat arreu del món, i haver guardat a les memòries mil i un records, tornem cap a casa...
Can Comediants: Canet de Mar. El grup hi va arribar, per casualitats de la vida, l'any 1975, i encara hi viuen allà! Ha estat el seu jardí d'Edèn...
Benvinguts a Canet de Mar!

IMATGE Un cop desapareixen les postals, apareix la Paca. Intercaladament amb en Jaumet ens expliquen l'arribada del grup a Canet. Ens expliquen que hi van arribar perquè van anar a fer un "bolo", i com que la seva sala d'assaig a Barcelona, el Villarroel, tancava, van anar a viure a Canet de Mar, on els hi havien ofert el Teatre Odeón com a residència artística. També s'explica que, per practicitat, a Canet hi van anar a viure tots junts en una casa. En aquest sentit la Paca explica una anècdota curiosa i representativa d'això: l'ús d'una caixa comuna, on dipositaven els diners que feien servir pel manteniment de la casa i les despeses personals. Un exemple de la confiança i bona relació del grup. Per tant, es fa una reflexió del fet de que la comuna va ser quelcom naturalment sorgit, sense un pensament intel·lectual al darrera, però que va ser un model de vida que finalment van reivindicar. Mentre s'explica això, torna a aparèixer, amb una fusió, el vaixell flotant entre boires. Dins el teatret veiem la Paca i en Jaumet. Apareix com a tall de recordatori, per recordar a

l'espectador que l'acció, la història, està passant dins el teatret. Amb un zoom in, al cap de 20 segons, tornem a recuperar el teatret en primer pla. Tota aquesta narració d'en Jaume i la Paca va complementada amb fotografies i vídeos (de gran valor històric) d'aquells primers anys. Seguint aquesta línia de rememoració dels primers anys, la Jin Hua explica com quan l'any 1979 va arribar a la que era la tercera casa comuna, al carrer Ample i va quedar enamorada del model de vida que portaven: barrejaven art i vida. Explica com veia a en Jordi Bulbena fent gegants tot el dia, el Carles Elmeua tocant el violí... Moments, records, experiències que es rememoren amb l'ajuda de fotografies reals, representatives d'aquells instants. Aquesta mostra de barreja d'art i vida la complementa en Jaumet, que explica com viure en comuna era un constant aprenentatge de viure i crear art. Això entrelliga amb el fet que, a tall anecdòtic, s'explica que el primer any de comuna (el 1975), Comediants i la Companyia Elèctrica Dharma van compartir casa, i barrejaven disciplines.

SO:

Música + veu entrevistats

Fil musical: "Karnabal". En el moment de l'aparició esporàdica (20 segons) del vaixell, sentim una so d'aire llunyà també.

IMATGE *Apareix el vídeo del primer Canet Rock, imatges que a la vegada serveixen per il·lustrar la relació Dharma-Comediants. A partir d'aquí, sempre amb l'ajuda de vídeos i fotografies dels moments viscuts a la comuna, s'expliquen anècdotes: la importància del model de vida que duïen, l'arribada de gent famosa o important que els visitava (anècdota de la visita del Pare Abat de Montserrat), la seva hospitalitat, el fet que se sentien com una gran família, i no com només un grup de teatre, les cercaviles nocturnes improvisades pels carrers de Canet... Tot plegat són moments que rememoren i recorden la felicitat de vint anys en comuna.*

SO:

Música + veu entrevistats

Fil musical: La melodia de fons, que fins ara seguia essent "Karnaval", canvia, i sona la cançó "Toc Llunàtic" de la Dharma, una música que s'identifica clarament amb aquella època i que ajuda a situar a l'espectador en un moviment concret.

IMATGE *Després d'aquest repàs dels moments viscuts, arriba el moment de mostrar la quarta i darrera casa comuna, i La Vinya, el centre de creació de Comediants, que era un somni per ells. Per això apareix una transició on apareix un suro amb fotografies diverses que es van revelant. Aquestes fotografies, d'estil antic, com les que les càmeres Polaroid imprimien i que, per tant, ens porten a una època molt concreta, segueixen en certa forma la estètica de les postals de la transició anterior. Per tant, es busca una continuïtat. En aquest sentit, en primer pla (com abans amb les postals) apareixen fotografies gegants. Primer apareixen dues fotografies de La Villa Soledad, després tres de La Vinya i, finalment una de gran que és un vídeo i que ens mostra la cúpula geodèsica de Comediants, un espai que per ells era fonamental.*

SO:

Música + veu off

Fil musical: Mil·lènim. una música que pertany a l'espectacle "Compte enrere" (1999), i molt relacionada amb el pas del temps. De forma metafòrica i molt subtil, la música ens parla del pas del temps, que al final és el que marcarà tot aquest trajecte final del documental. També sonen altres efectes sonors i la veu en off, que diu: Tants i tants anys vivint junts deixen molts moments immortalitzats... Però entre teatre i rialles els anys anaven passant, i els projectes anaven creixent... El grup es feia gran... I és per això que l'any 1983 Comediants es trasllada a la 4a i definitiva casa comuna: la Villa Soledad... I al 1987 al costat hi van construir el somni de Comediants: La Vinya, el centre de creació! Una Vinya d'espectacles que ha donat molts fruits, sempre sota l'atenta mirada de la cúpula gegantina que presidia el centre. Comediants l'anomenava l'ou de Canet, i segons diuen, anys enrere, els pescadors la veien des de la mar i sabien que tenien al seu davant la vila de Canet! Ara sí, benvinguts a La Vinya!

IMATGE *A partir d'aquí, la Paca ens explica perquè van decidir comprar el terreny i la casa Villa Soledad, i com van separar, en certa forma, vida i feina. Així és com neix La Vinya. La Paca també ens explica com era la rutina de crear i viure. Tot plegat va complementat amb imatges d'aquell moment, dels primers anys del centre, i sobretot, un aspecte que és ben curiós: el mètode de creació. Ens ho expliquen en Jaume i la Jin Hua. Tant quan creaven els espectacles a l'Odeón com els primers anys a La Vinya les obres es confeccionaven amb col·lectivisme, el que vol dir que tothom podia aportar idees. Aquest és un mètode que va acabar desapareixent amb el pas dels anys però, com reflexionen els entrevistats, per ells era més adequat, ja que els permetia llibertat absoluta, sentir-se participants dels espectacles de principi a fi. Aquesta interessant reflexió va acompanyada amb imatges il·lustratives i un fragment de l'espectacle "La Nit"(1987), la primera obra creada a La Vinya.*

SO:

Música + veu off

Fil musical: Mil·lènim

IMATGE *Comença el següent capítol d'aquest bloc número 3: l'incendi a La Vinya. I és que després d'aquesta reflexió al voltant del mètode de creació que els feia feliços, arriba una transició que obre les portes a una de les històries més amargues de la companyia. Emmarcades en un marc de fotos (estil Polaroid, seguint l'estètica de la transició anterior) on veiem anotat "La Vinya, 27 de juliol de 1997", veiem imatges reals de l'incendi que va socarrimar el centre de creació aquell dia d'estiu del '97. Les imatges es van intercalant amb imatges audiovisuals de foc, de pirotècnia, el causant de l'incendi.*

SO:

Efectes + Música + veu off

Tot plegat va complementat amb el so d'un cor, de foc i de sirenes de bombers, que volen transmetre la sensació del moment, de tensió, de nervis. A la vegada sentim una veu en off, que diu: Però la Vinya, la fàbrica de somnis, també ha estat protagonista d'autèntics malsons de la vida de Comediants, com per exemple aquest, quan el 27 de juliol de 1990 la Vinya, com els grans teatres, es consumia entre flames...

Quan els efectes i la veu en off finalitza, de fons escoltem la cançó "La mort", de l'espectacle "Alè" (1984).

IMATGE *A partir de llavors, la Paca, que va ser l'única component del grup que va viure en viu i en directe aquell fatídic episodi, ens explica com va succeir tot plegat. Ens explica que tot va ser un incident provocat per uns petards que tenien guardats i que van explotar. Tal com reflexiona, amb l'ajuda d'imatges recurs de la notícia que TVE va emetre per informar de la desgràcia, aquell incendi va ser molt dur i va ser un punt d'inflexió per la companyia, que es va plantejar acabar la seva trajectòria. En aquest sentit, Sola explica que econòmicament va ser un cop fort, anímicament es van engrescar gràcies als amics. Això es vincula amb la festa benèfica "Ara és l'hora Comediants", celebrada al Palau Sant Jordi de Barcelona el 17 de novembre 1990. Apareixen imatges d'aquell esdeveniment. El capítol de l'incendi de La Vinya, així com el bloc 3, finalitza amb una reflexió de la Paca: "si va passar al Liceu, ens podia passar a nosaltres". Baixa el teló*

SO:

Música + veu entrevistats

Fons musical: "La Mort" i "Lullaby". També escoltem el so original del vídeo "Ara és l'hora Comediants".

05 BLOC 4: Del 1992 a l'actualitat. El pas del temps, o el somni s'esvaeix

IMATGE *Transició. Baixa el teló, es transforma el teatret. Comença el quart i darrer bloc. El teatret d'aquest bloc representa el contrast entre el pas del temps (part esquerra) i el foc, el somni, el caliu de l'esperit Comediants (part dreta). El vent bufa i s'emporta aquest caliu, aquest sol. Una metàfora del canvi de Comediants.*

El bloc 4 comença amb una transició que parla, precisament, del pas del temps. Puja el teló i veiem un rellotge a la part esquerra. Les seves agulles no paren de girar. Aquest rellotge estarà present en tota la transició, i és que els rellotges han estat un element que ha aparegut en algunes obres de Comediants ("Tempus", "Persèfone", etc.) A la vegada, a la part dreta, apareixen, primer una dona vella que arranca fulles d'un calendari, una altra metàfora del pas del temps. El personatge pertany a l'obra "Alè". Després es van succeint imatges que van del blanc i negre (els inicis), fins al color (l'actualitat). La transició finalitza amb l'aparició del Cobi (mascota dels JJOO de Barcelona i, per tant, símbol representatiu d'aquests) i d'un "paradís", que serveix com a nexa d'unió metafòric amb el fet que Comediants, amb el pas dels anys, s'havia endinsat en el que semblava un "paradís". Fi de la transició.

SO:

Música + veu off

Fons musical: "Eolo". La veu en off diu: Els minuts, les hores i els anys anaven passant... I enrere quedaven aquells temps en blanc i negre... Comediants, de tant voltar i voltar cada cop era més reconegut... I els espectacles anaven augmentant i augmentant; l'èxit era aclaparador! I és així com arribem al punt àlgid del grup: l'any 1992, l'any dels JJOO de Barcelona... Comediants s'havia endinsat, sense saber-ho, en un paradís, però a vegades els paradisos poden ser un miratge...

IMATGE *Aquest endinsament en un "paradís", és exemplificat també amb el canvi d'escenari de la Paca. Ara la veiem en una nova localització, amb un fons natural que vol recordar, en certa forma, un paradís. Ella ens explica com de tant voltar i aconseguir fites, van arribar al seu punt àlgid. Això els va portar a que el 1992 fos el seu "año de luces". Aquell anys van fer la cloenda dels Jocs Olímpics de Barcelona ("El foc de la festa") i la rua diària de la Expo de Sevilla ("La magia del tiempo"). La Paca explica els dos espectacles, amb l'ajuda d'imatges audiovisuals del moment. Sola també narra que aquests dos esdeveniments, entre d'altres, els va portar èxit aclaparador, però també problemes interns. A partir d'aquí, ella i en Jaume expliquen com la companyia s'ha d'ajustar als nous temps, i han d'acceptar encàrrecs comercials que els fa sobreviure i mantenir-se. Ho expliquen amb el suport de fotografies i vídeos que complementen el seu discurs, així com la melodia "Planetari", dels JJOO '92. L'apartat finalitza amb una frase reflexiva de la Paca que al final és el quid de la qüestió: "el somni d'una nit d'estiu és el somni d'una nit d'estiu. Tard o d'hora arriba l'albada". El somni s'havia trencat, i això enllaça amb el següent apartat: la reestructuració de Comediants.*

SO:

Música + veu entrevistats

Fons musical: Planetari

IMATGE *Una transició que ens mostra el pas de la nit a l'albada, amb imatges de vells i bells temps de la companyia que es van esvaint, dona pas a aquest nou capítol.*

SO:

Música + veu off

El canvi es fa al ritme de la melodia "Romeu i Julieta" de l'obra "El gran secret" (2006), i l'espectador escolta una veu en off que narra: El somni d'una nit d'estiu, el somni de tota una vida, s'havia esfumat... Però quan la nit s'acaba, arriba l'albada, i comença un nou dia... Un dia on tot està per fer i tot és possible... Els temps havien canviat, però al mal temps bona cara...

IMATGE A partir d'aquí, les declaracions de la Jin Hua, la Paca i en Jaumet es van intercalant tot explicant aquesta nova etapa, ja no col·lectiva; els temps havien canviat, i ara manava l'individualisme. Els entrevistats expliquen aquesta adaptació, que també ve marcada per una necessitat de reorganitzar-se i passar de comuna a empresa. En definitiva, s'explica aquesta nova forma de funcionament basada en la incorporació de més o menys gent en funció de l'oferta i la demanda.

La secció finalitza amb l'explicació, per part del Jaumet, de que aquest mètode de funcionament (ja no col·lectiu però si únic; tothom treballava en una sola línia) finalitza a principis dels 2000 quan l'espectacle "BI", l'aposta més arriscada de Comediants, els endeuta perquè es van haver d'aturar les representacions a causa de l'atemptat de les Torres Bessones. A partir d'aquí el grup es diversifica, i treballa en diverses línies. L'explicació va acompanyada d'imatges de "BI". Acabada la reflexió, comença el penúltim apartat del quart bloc: del 2000 a l'actualitat.

SO:

Música + veu entrevistats

Fons musical: "Romeu i Julieta" de l'obra "El gran secret" (2006)

IMATGE A continuació apareix la pantalla dividida en cinc apartats i on es projecten diversos espectacles representatius de les branques de Comediants. Serveix com a transició.

SO:

Música + veu off

Fons musical: cançó "Guille", de l'espectacle "Onceania", i una veu en off que narra el següent: A partir de llavors, Comediants es diversifica. La ramificació del grup va fer que els projectes creixessin incessantment. De fet, aquesta és l'època en la qual van néixer més i més espectacles i productes teatrals de tota mena, barrejant disciplines. Comediants havia demostrat ser polivalent...

IMATGE Desapareix la pantalla dividida, i la Paca, en Jaume i la Jin Hua expliquen, intercaladament també, les diverses línies en que es va dividir el grup (carrer, interior, grans esdeveniments, etc.). Complementa el discurs imatges audiovisuals d'espectacles de carrer. La Paca reflexiona també sobre el fet de començar a treballar com a marca, i és que en aquell temps van començar a crear, per exemple, òperes. Complementa la reflexió imatges de l'òpera "La Flauta Màgica" (2001). La Paca comenta que li agrada ser una marca, perquè pot ser una oportunitat per ser una companyia ètica i de qualitat, però comenta també el perill de no poder-ho controlar tot. Finalment, arribant ja al model de funcionament actual de Comediants, en Jaume explica que a partir del 2000 també ha tingut de treballar amb gent jove, el que l'ha permès treballar intercanviant experiències. Comenta que són el que es podria anomenar "bolets de Comediants", els successors. Tot plegat va acompanyat d'imatges del jovent de Comediants. Aquest mètode encara perdura avui en dia. En aquest sentit, en Jaume explica l'experiència del darrer espectacle (fins al moment) de Comediants: "L'Arribó del Carnaval de Barcelona 2021". Hem arribat a l'actualitat; hem fet 50 anys de viatge. Apareix boira i comença el darrer apartat del documental: el futur, i la vida viscuda, el somni somiat.

SO:

Música + veu entrevistats

Fons musical: cançó "Guille", de l'espectacle "Onceania".

IMATGE Darrera transició. Per donar pas a aquest darrer fragment del documental, apareix una transició ben atapeïda de fotografies de tots els temps. El collage va passant d'esquerra a dreta. A la part inferior, els protagonistes: els comediants de Comediants sobre un núvol, com si gairebé estiguessin en el cel.

SO:

Música + veu off

Tot plegat va acompanyat de la melodia "Sota l'arbre", una música emotiva, i d'un discurs en off: El canvi de rumb de la companyia no ha impedit, però, haver viscut un somni. 50 anys de viatge han deixat un llegat ben ric d'històries... històries de resistència, d'amor, de passió, de

convivència, de supervivència... una història de vida. I els moments viscuts, instants immortalitzats, restaran presents en les seves memòries... ens les nostres memòries... En la memòria de la terra. La memòria d'una lluita per mantenir vives les arrels en un moment on el gris imperava als carrers; tornar el color a una terra trista. El temps passa... els somnis s'esvaeixen, i comença un nou dia... però una vida viscuda, un somni somiat, ningú el pot fer desaparèixer...

IMATGE *Apareix una boira, desapareixen les fotografies, i en Jaumet reflexiona sobre el futur de la companyia, el llegat que vol deixar Comediants. Després, tots tres, intercaladament, reflexionen del que significa haver viscut una vida de somni. Es reflexiona sobre els primers anys, els errors, els encerts, les lluites, els fracassos, les victòries. Un amalgama de reflexions que finalitza amb una frase de la Paca que resumeix tot el documental: ""Passar d'un món gris a un món de color era un somni, i això és un privilegi que no em traurà ningú, encara que he acabat despertant, perquè el vaig viure. I d'haver viscut no me'n penedeixo de res".*

SO:

Música + veu entrevistats

Fil musical: "Sota l'arbre". Quan baixa el teló, acaba la música.

IMATGE *Final: apareix el vaixell, la boira, els núvols. Baixa el teló, i acaba el reportatge. El somni acaba, o no... Apareix cada cop més boira. Ens allunyem del vaixell, cada cop el veiem més lluny. Finalitza la música i fosa a negre. Apareixen els crèdits; finalitza el documental.*

SO:

Música

Fil musical de l'escena del vaixell: "Vaixell". De fons també sentim el so de l'aire.

Fil musical crèdits: "Follets Mina".

6. DIFUSIÓ DEL DOCUMENTAL

D'entrada, aquest ha estat un projecte sense una planificació de difusió prèvia. Malgrat tot, un cop acabat el documental, s'està valorant la possibilitat de fer-ne difusió, i plantejar l'emissió d'aquest a La Xarxa de Comunicació Local. La Xarxa, definida com a "plataforma multimèdia que proporciona continguts i serveis a més de 200 ràdios, televisions i mitjans en línia locals d'arreu de Catalunya" i que ofereix "un ampli ventall de continguts informatius, esportius, culturals, divulgatius i d'entreteniment". Per tant, el documental "Comediants, memòries d'un somni", en ser un producte audiovisual relacionat amb la cultura les festes i les tradicions (un àmbit que La Xarxa promou bastant), i que recull la història d'un grup català i amb una trajectòria molt marcada i reconeguda, podria ser d'interès per, en realitat, qualsevol televisió de proximitat de Catalunya. És probable que hi hagi televisions que potser estaran més interessades en l'emissió, com poden ser *Mataró Televisió* (per proximitat amb Canet de Mar) o *Betevé*, però estaria a l'abast de qualsevol televisió local.

Tanmateix, el projecte també es presentaria al MAC, el Mercat Audiovisual de Catalunya, que se celebrarà a Granollers el 29 de setembre d'aquest 2021. El MAC és un esdeveniment que serveix com a plataforma de reflexió en l'àmbit comunicatiu audiovisual de Catalunya. És una oportunitat per donar a conèixer productes audiovisuals, i una experiència d'adquirir coneixements en l'àmbit videogràfic.

Finalment, esmentar que, amb la voluntat de promoure encara més el documental, qualsevol oportunitat per difondre'l serà benvinguda, i més ara que Comediants es troba a les portes dels seus 50 anys, i que tanca un cicle.

7. PRESSUPOST

LA VINYA I VILLA SOLEDAD (CANET DE MAR) - Entrevistes	JORNADES	BASE	TOTAL
Localització i consums			
1 Material il·luminació	2	500	1000€
2 Consums	2	150	300€
Material vídeo			
1 Càmera Canon C-300 4k	2	200	400€
2 Trípod, bateries, monitor, targetes	2	180	360€
3 Joc d'òptiques	2	150	300€
Recursos Humans			
1 Realitzador/guionista/periodista	2	400	800€
2 Director de fotografia/operador de càmera	2	300	600€
3 Productor	2	200	400€
Producció			
1 Desplaçaments i dietes	2	10	200€
			4.360€

PLATÓ – Escenes vaixells i escena diari	JORNADES	BASE	TOTAL
Plató i consums			
1 Plató	1	700	700€
2 Material il·luminació	1	500	500€
3 Consums	1	150	150€
Material vídeo			
1 Càmera Canon C-300 4k	1	200	200€
2 Trípod, bateries, monitor, targetes	1	180	180€
3 Joc d'òptiques	1	150	150€
Recursos Humans			
1 Realitzador/guionista/periodista	1	400	400€
2 Director de fotografia / operador de càmera	1	300	300€
3 Productor	1	200	200€
Producció			
1 Desplaçaments	1	50	50€
			2.830€

GIRONA, PERATALLADA I FIGUERES – Plans recurs (carrers, muntanya)	JORNADES	BASE	TOTAL
Material vídeo			
1 Càmera Canon C-300 4K	1	200	200€
2 Trípod, òptiques, targetes, bateries	1	180	180€
Recursos Humans			
1 Realitzador/guionista/periodista	1	400	400€
2 Director de fotografia / operador de càmera	1	200	200€
3 Productor	1	200	200€
Producció			
1 Desplaçaments	1	50	50€
			1.230 €

Treball de fi de Grau - Documental "Comediants, memòries d'un somni" - Josep López i Navarro

PREPRODUCCIÓ (reunions prèvies i guió)	JORNADES	BASE	TOTAL
Recursos humans			
1 Realitzador/guionista/periodista	25	400	10.000€
2 Productor	10	200	2.000€
Producció			
1 Desplaçaments i dietes	4	50	200€
			12.200 €

POSTPRODUCCIÓ (edició de vídeo i àudio)	JORNADES	BASE	TOTAL
Edició vídeo			
1 Edició en sistema FILMORA	25	200	5.000€
2 Motion i After Effects (Creació i animació de grafismes)	9	180	1.620€
Edició d'àudio			
1 Mescles	2	300	600€
			7.220 €

TOTAL PRESSUPOST

27.840 €

8. CRONOGRAMA DEL PROJECTE

SETMANES/TASCA	12-18 OCT.	19-25 OCT.	26 OCT-1 NOV	2-8 NOV	9-15 NOV	16-22 NOV	23-29 NOV
Inici projecte	x						
Realització memòria	x	x	x	x	x	x	x
Preproducció	x	x	x	x	x		
Producció	x	x	x	x	x	x	x
Primer contacte amb els grups		x	x				
Recopilació informació		x	x	x	x	x	
Reunions prèvies (presencials o telefòniques)							x
Ideació i realització dels guions							
Finalització producció (ultimar detalls)							
Rodatge (entrevistes)							
Rodatge (vaixell)							
Rodatge (plans de recurs)							
Edició de vídeo							
Finalització projecte							

SETMANES/TASCA	30 NOV-6 DES	7-13 DES	14-20 DES	21-27 DES	28 DES-3 GEN	4-10 GEN	11-17 GEN	18-24 GEN
Inici projecte								
Realització memòria	x	x	x	x	x	x	x	x
Preproducció								
Producció	x	x	x	x	x	x	x	x
Primer contacte amb els grups								
Recopilació informació								
Reunions prèvies (presencials o telefòniques)	x		x					
Ideació i realització dels guions			x	x	x		x	x
Finalització producció (ultimar detalls)								
Rodatge (entrevistes)								
Rodatge (vaixell)								
Rodatge (plans de recurs)								
Edició de vídeo								
Finalització projecte								

SETMANES/TASCA	25-31 GEN	1-7 FEB	8-14 FEB	15-21 FEB	22-28 FEB	1-7 MARC	8-14 MARC	15-21 MARC
Inici projecte								
Realització memòria	x	x	x	x	x	x	x	x
Preproducció								
Producció	x							
Primer contacte amb els grups								
Recopilació informació								
Reunions prèvies (presencials o telefòniques)								
Ideació i realització dels guions	x							
Finalització producció (ultimar detalls)		x	x	x				
Rodatge (entrevistes)					x		x	
Rodatge (vaixell)								
Rodatge (plans de recurs)						x		
Edició de vídeo							x	x
Finalització projecte								

SETMANES/TASCA	22-28 MAR	9 MARC-4 ABR	5-11 ABR	19-25 ABR	26 ABR-2 MAIG	3-9 MAIG	10-16 MAIG	17-21 MAIG
Inici projecte								
Realització memòria	x	x	x	x	x	x	x	x
Preproducció								
Producció								
Primer contacte amb els grups								
Recopilació informació								
Reunions prèvies (presencials o telefòniques)								
Ideació i realització dels guions								
Finalització producció (ultimar detalls)								
Rodatge (entrevistes)								
Rodatge (vaixell)		x						
Rodatge (plans de recurs)								
Edició de vídeo	x	x	x	x	x			
Finalització projecte						x	x	x

9. CONCLUSIONS

Quan a l'octubre de 2020 m'embarcava en aquesta aventura, tenia el pressentiment que seria quelcom especial. Però quan el projecte va agafar forma, una forma diferent de la inicial, el pressentiment es va tornar en una realitat. Comediants és un grup que ha voltat, que ha aconseguit fer vuit mils sense precedents, i els que ho van fer possible, els que van lluitar per un somni, m'obren les portes de casa seva, m'acullen, em faciliten el camí. Jo només puc dir: gràcies.

I és que aquest projecte ha estat màgic; un somni. Els somnis han estat molt presents, ja ho veieu Més enllà del producte audiovisual, m'emporto una experiència de vida. Realment, produir-lo m'ha permès créixer com a periodista, però també m'ha permès créixer com a persona. Realitzar el documental ha estat una immersió total en un món, el món de Comediants.

Per tot això, la conclusió que extrec de tot plegat és que, més enllà del resultat final del documental, que, com tot, té els seus més i els seus menys, estic molt content de l'experiència viscuda. El documental, en realitat, és només una part del projecte. El projecte va més enllà. Ha traspassat fronteres, i m'ha permès descobrir gent meravellosa, com en Jaume Bernadet, la Jin Hua Kuan i, en especial, la Paca Sola. Una dona increïble, una dona que ha estat rere Comediants dia a dia, que ha estat la verdadera 'alma mater' de la companyia, però que ha quedat "amagada" entre egos. Ja ho diuen, les cares poc visibles de qualsevol col·lectiu, empresa, associació solen ser la seva ànima. En aquest cas, ha quedat palès. Només pel fet d'haver-la conegut, d'haver-la entès, d'haver-li pogut dir que realment pensava (i penso) que Comediants ha arribat fins on ha arribat gràcies a ella, i d'haver pogut, en certa forma, fer "justícia" i mostrar els veritables protagonistes de Comediants, em mostro molt satisfet del resultat.

I voldria acabar amb una reflexió, nascuda de l'incessant treball d'aquests darrers 7 mesos: la importància de Comediants a la societat, en especial a la societat catalana. Ells van ser els encarregats de mantenir vives les arrels en un moment on el gris imperava als carrers. I és que com m'explicava la Paca Sola en una d'aquelles primeres trobades a Canet, "tornar a aquella Catalunya festiva teatral i riallera, que ara sembla una banalitat, era una verdadera revolució en el moment que vam fer-ho". Una revolució "naïf" si voleu, però tan necessària com explosiva. Havia d'arribar a tothom, i per això es va fer amb llenguatges transcendents

com ho són la música, les olors o els sons. I així va ser. Per ells, pels que van fer possible que avancem com a poble, pels que van portar les nostres tradicions amb orgull al voltant del món, el teatre de la festa no pot abaixar el teló. Com bé diu la Paca: "Les tradicions s'han de viure, s'han de sentir i s'ha de conèixer d'on venen, on van, que simbolitzaven i transformar-les". Sàvies paraules d'una dona que ha viscut tota una vida dedicada al teatre, a la lluita, a la recuperació de les arrels. Una vida de somni. Gràcies, Paca. Gràcies, Comediants.

10. BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA DEL PROJECTE

Comediants. (2010). La companyia. <https://comediants.com/>

Delgado, M. M., (2017). "*Otro*" teatro español: Supresión e inscripción en la escena española de los siglos XX y XXI. Iberoamericana; Vervuert.

Fondevila, S. (octubre, 1987). Comediants 15 años. Una forma de vida. *El Público*, núm. 27, 36-45. Recuperat de <https://bibliotecacdt.mcu.es/>

George, D. London, J, (1996). *Contemporary Catalan Theatre: an Introduction*. Interleaf Productions Limited

11. ÍNDEX DE FIGURES

Figura 1. La periodista B. Kroeger en la versió animada del documental, i a la vida real	16
Figura 2. Exemple de les animacions utilitzades al documental "Nelly Bly makes the new"	17
Figura 3. Bread&Puppet i Comediants als anys '70	18
Figura 4. Fragment del documental on es pot veure Peter Schumann, fundador de Bread&Puppet	19
Figura 5. Fragment del documental "Bread & Puppet: Theater of the Possibilitarians"	19
Figures 6 i 7. El teatret a "Zenit" i la Capsa de somnis	20
Figures 8 i 9. El vaixell dels Jocs Olímpics de 1992, i el del somni de "Teveo de noche"	21
Figures 10 i 11. Els rellotges, elements utilitzats a "L'Ocell de mil colors" i "Zenit"	21
Figures 12 i 13. Moments cinematogràfics de l'espectacle "Persèfone" i "Tren de Somnis"	22
Figures 14 i 15. Llibres de Comediants on apareixen dibuixos, elements teatrals, etc.	22
Figures 16 i 17. La utilització d'ombres als espectacles "Alè" i "Bocatto di Cardinale"	23
Figura 18. L'aviador del "Sol solet"	23
Figura 19 i 20. Jardins de la Villa Soledad	25
Figura 21 i 22. Situació exterior (actual) i panoràmica (antiga) de La Vinya	25
Figura 23. Mapa de La Vinya	26
Figura 24. Procés d'edició	38
Figures 25, 26, 27 i 28. Teatrets del documental, dissenyats a partir del material proporcionat per la companyia	39

Figura 29. Teatret, cedit per Comediants, que va servir com a base pel disseny i confecció dels teatrins del documental. Aquest teatret és obra dels escenògrafs "Germans Castells"	40
Figures 30, 31, 32 i 33. Creació de quatre de les diverses transicions del documental	41
Figura 34. Moment del rodatge de les escenes del vaixell al plató	42
Figura 35. La mateixa escena amb els efectes afegits a l'edició	42

12. ANNEXES

12.1 Guió (orientatiu) de les entrevistes

1. Presentació dels entrevistats
2. Els inicis: Institut del teatre / Joan Font / Teatre Independent
3. Festa al carrer, acte de resistència (El teatre dels 5 sentits); teatre=vehicle de comunicació
4. Acaballes de la dictadura (represàlies, presó...) Paral·lelisme amb ara ("Llibertat d'Expressió"). Metàfora: del gris al sol, al color
5. El Carrer: segona casa // També teatre a la italiana
6. Funcionament inicial
7. Elements utilitzats (màscares, gegants, capgrossos, dracs...)
8. Primers espectacles: missatges
9. Canet de Mar, la comuna, i La Vinya (Tothom era benvingut, venia gent d'arreu...)
10. Cohesió com a grup
11. Relacionat amb el punt anterior: HISTÒRIES i ANÈCDOTES
12. 1r correfoc... Mercè 1978. El 1981 va renovar i recuperar les tradicions de les Festes de la Mercè
13. Fira Teatre Tàrraga '81
14. Carnaval de Venècia (1981). DIMONIS
15. Incendi de la Vinya
16. "Morir d'èxit" (1992: JJO BCN, Expo Sevilla)
17. La societat canvia: col·lectiu > Individualisme= Canvi de model de companyia
18. Com definiríeu la companyia en els inicis i com la definiríeu ara (o anys 2000)
19. Anys 90 i 2000 molta demanda, però en forma de marca, per tant "publicitat"...
20. Futur? Com encareu la companyia?

També parlar de:

21. Inventors d'un nou llenguatge
22. Importància de la música
23. Inspiracions
24. La volta al món (més reconeguts a fora que aquí?)
25. Si haguéssiu de néixer ara (salvant les distàncies), es podria fer? O el teatre ha evolucionat
26. Perquè Catalunya és terra de teatre?

Repàs espectacles:

Non Plus Plis '72

Catacroc '73

Sarau de Gala '76

Sol solet '78

Dimonis '81 (representat als 5 continents)

Alè '84

La Nit '87

Nit de nits '89

Mediterrània '91

Ritual del compte enrere '99

Més nous: Bocatto di Cardinale, Sarau de l'any, Monts, òperes (La Flauta Màgica, Cenerentola...) // Grans Cavalcades, grans formats, Invasions Teatral...

Però no tot és teatre:

- Han fet exposicions, objectes...
- Llibres i Discografia: Sol, solet; La Nit; Agenda Perpètua...
- Productes audiovisuals: Sèries i pel·lícules

